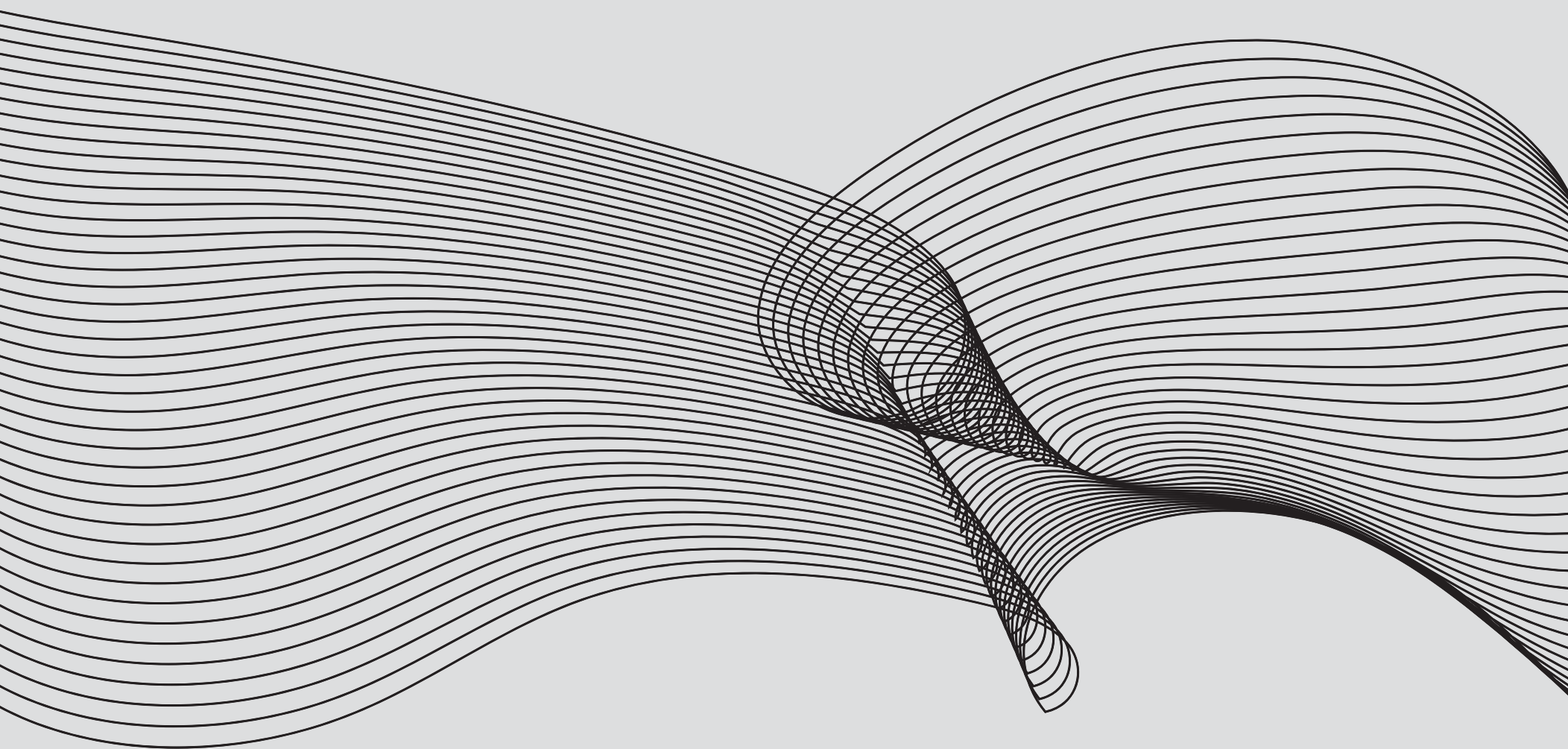

Palindrom

Številka 1, leto: 2021

Berem? Bereš? Beremo?

palindróm -a m

beseda, stavek, ki ima isti ali drug pomen, če se bere naprej ali nazaj

primeri: radar - ata - vrv - kajak - Pihate nam, a ne ta hip. - Ni le za vodo vazelin. - A se bojijo besa?

Bere se enako v obe smeri, vendar ni nujno, da ima enak pomen. "Vsaka zgodba ima dve plati." Naša misija je bila odkriti palindrom v branju. Kaj to pomeni? S tem mislimo, da smo želeli ugotoviti kdo, kdaj, kje, zakaj, kaj, kako bere in hkrati na to gledati iz vseh zornih kotov. Da bi izbrisali vse sloje branja, smo se podali v iskanje odgovorov od ljudi različnih starosti, poklicev, interesov in krajev bivanja, od tistih, ki ljubijo branje, do tistih, ki od njega bežijo. Zanimalo nas je, kakšen je trenutni odnos do branja in kako različni dejavniki vplivajo na naš odnos do branja. Ta revija je rezultat našega iskanja.

Berem in zaznavam

Odperti urbani prostor je prostor, ki je prvenstveno namenjen vsakemu posamezniku in odpira priložnost popolnoma unikatne interpretacije namembnosti. Tak prostor je vključujoč, enakopraven in dostopen. Govorimo lahko o urbani »dnevni sobi«, pri čemer je merilo bistveno večje in zadeva celotne četrti in soseske, ohranja pa se prvotno razumevanje namembnosti ter pomena skupnega bivalnega prostora, kot prilagodljive strukture, ki odgovarja različnim težnjam in potrebam po koriščenju prostora. Med drugim je lahko tudi prostor za branje.

Branje se pravzaprav distancira od materialnosti urbanega prostora ter aktivnosti, ki se odvijajo v njem ter zahaja v duhovni svet, kamor je osredotočena večina posameznikovih misli in pozornosti. Pa vendarle je ta zamaknjenost le navidezna in docela nestabilna, saj je vpliv prostora izjemno močan. Odperti prostor je namreč tako dinamična tvorba, kot tudi socialna platforma, ki spodbuja razvoj številnih aktivnosti. Prevzame vse človeške čute, subjektivna interpretacija tovrstnih vzgibov pa vpliva na posameznikovo percepcijo prostora. Tako je kljub osredotočenosti na vsebino knjige, moč zaznati žuborenje reke, petje ptic, hrup motornega prometa, škripanje peska, odmev korakov na granitnem tlaku, zven cerkvenega zvona, hupo železniške kompozicije, otroški smeh, pozdrave, pogovore in dialoge, ki se zgodijo v odprtem prostoru. Tovrstni in drugi slušni impulzi so blagi, morda komaj zaznavni, vendar so vsekakor prisotni, sprejeti in interpretirani kot zunanji vplivi. Podane impulze sprva sprejemamo s pomočjo slušne zaznave, ki pa nas lahko pritegne do te mere, da odvrnemo pozornost od knjige in preučimo dano

situacijo tudi s pomočjo vidne zaznave, s čimer si želimo ustvariti širšo sliko o prejetem impulzu. K temu nas lahko spodbudi nenadna sprememba intenzitete slušnega impulza (bližajoče se motorno vozilo ali sprehajalec), nepričakovan, glasen pojav impulza (hupa ali zvon cerkvenega zvona), prepoznava glasu ali nagovor druge osebe. Slušni impulz lahko nastopa tudi kot povsem preprost, a učinkovit povod za krajši oddih oz. premor, ko si želimo krajšega razmisleka o prebranem in potrebujemo določeno spodbudo v materialnem svetu. Subjektivna interpretacija tovrstnih vplivov lahko ustvari unikaten ambient, v katerem je zadrževanje prijetno, kljub temu da popolna osredotočenost na vsebino knjige ni mogoča. Če smo v prostoru obkroženi z impulzi, ki jih interpretiramo kot prijetne, nemoteče ali celo dobrodošle, bo branje in zadrževanje v tovrstnem ambientu udobno, atraktivno in mikavno (pretakanje tekoče vode, petje ptic, šumenje listja,...). V tem primeru si lahko s pomočjo danih vplivov, stanja v prostoru in lastne interpretacije ustvarimo lasten »prostor v prostoru«, kakor si običajno izberemo točno določen del stanovanja, v katerem so pogoji za branje optimalni.

Mnogo je moč doseči s strokovnim in pravilnim snovanjem grajenega okolja. Izbira tlaka, prisotnost drevja ter vodnih elementov, pravilno dimenzioniranje odprtega prostora, ki omogoča vizualni in slušni nadzor nad prostorom ter razumevanje funkcije urbanega zelenja kot elementa, sposobnega absorpcije hrupa, so le peščica ukrepov, ki prispevajo k oblikovanju ambienta, v katerem je branje udobno in prijetno.

Žan Stojanovič

Zakaj brati?

Deževen poletni večer, skodelica omamno dišečega čaja, udoben fotelj ter dobra knjiga, ki nas stran za stranjo vedno bolj srka vase je balzam za dušo vsakega strastnega bralca. Vsi, ki so nam knjige blizu, vemo, da je prav vsaka bralna izkušnja edinstvena in neponovljiva. Glede na lastne izkušnje na doživljanje prebranega vpliva več različnih dejavnikov: okolje, v katerem beremo, naša starost, življenjska faza, v kateri se trenutno nahajamo, osebne preference...

Različni ljudje isto knjigo beremo in dojemamo na različne načine. Med knjigo in bralcem se namreč stke dvosmeren odnos; tako kot bralec bere knjigo, tako na nek način lahko tudi knjiga bere bralca. Skozi knjižne protagoniste nam pisatelji pridržijo ogledalo in nudijo priložnost, da se zazremo vase in na stvari pogledamo z drugačnega zornega kota. Branje nam omogoča spoznavanje novih dimenzij, svetov, kultur, popelje nas na prostrana polja neznanega in nam pomaga, da se otresemo okostenelih predsodkov ter postanemo bolj dovzetni za drugačnost.

Sama branje dojemam kot svojevrstno meditacijo in čas zase, ki mi bolj kot katerakoli druga aktivnost omogoča umik od stresnega vsakdana. Ko berem, odstiram kotičke svojega uma, za katere menim, da se brez branja nikoli ne bi dokopala do njih, se urim v empatiji in krepim sposobnost kritičnega razmišljanja, ki je v svetu, v katerem trenutno živimo še kako pomembna. Branje pa mi ne predstavlja zgolj knjige v rokah, obračanja strani in premlevanja o prebranem temveč celostno izkušnjo, ki vključuje tipne, vohalne, vizualne in umske zaznave. Ko pišem o tipnih zaznavah, mislim na to, da se v progresivni dobi digitalne tehnologije prav noben elektronski bralnik ne more primerjati z občutkom knjige v rokah. Prav tako smo z e-bralnikom opeharjeni edinstvenega vonja sveže tiskane knjige, za katerega stavim, da ne pusti ravnodušnega nobenega knjižnega molja.

Znani rek: ne sodi knjige po platnicah, namiguje na dejstvo, da tudi vizualna podoba knjige ni postranskega pomena, saj nam bo v knjižnici ali knjigarni knjiga z dodelano grafično podobo zagotovo prej padla v oči. Če knjigi lahko odpuštimo suhoparno naslovnico, pa bomo strastni bralci zagotovo neizprosni sodniki njene vsebine. Sama sem mnenja, da je delitev knjig na dobre in slabe ter delitev avtorjev na kvalitetne in malo manj kvalitetne precej ozkogledno in nehvaležno početje. Toliko kot je na svetu ljudi, toliko je namreč tudi bralnih karakterjev, okusov in preferenc. Vsaka knjiga, ki ji namenimo svoj čas, nam nekaj dá; bodisi nas obogati, izbrusi našo osebnost ali celo spremeni življenje, bodisi izostri naš bralni okus in ponudi uvid v to, kakšen bralec smo ter kaj nam ustreza in kaj ne.

Z branjem vedno zgolj in samo pridobivamo, urimo kognitivne sposobnosti, ohranjamo kondicijo usmerjene ter dalj časa trajajoče pozornosti, širimo besedni zaklad ter obzorja svojega duha. Branje je brez dvoma naložba za prihodnost, ki se obrestuje. Če vas z razlogi, zakaj brati, nisem uspešna navdušiti jaz, pa naj vas prepriča znan ameriški pisatelj in scenarist George R.R. Martin, z njegovim znanim citatom: »Kdor bere, živi tisoč življenj. Kdor ne bere, živi le eno.«

Nika Ramšak

Ilustracije: Žan Stojanovič

Čitam gdje i duša čuje

Čitanje je bilo i davijska će biti najukusnija hrana za ljudsko biće u cijelosti, za njegovo tijelo, njegov duh i njegov um. Da bi zadovoljio minimalnu potrebu za hranom, čovjeku je dovoljno da je ona jestiva, ali ukoliko težimo ka višim ciljevima i želimo više i bolje, mnogo stvari igra ulogu u ispunjenju svrhe hrane. Neke od tih su izgled, vanjšina, okruženje i dekoracija. Analogijom zaključujemo da je i kod čitanja, osim sadržaja, od velike važnosti i mjesto gdje hranimo svoj um kako bi ugođaj bio potpun. Ako pitate mene, savršeno mjesto za čitanje mora prije svega sadržavati vas same. Ne samo fizički. Vrlo je važno da volite, ali i „znate“ čitati. Materijal za čitanje je također neophodan, a o tome kakav je – pa o ukusima se ne raspravlja, zar ne?

A tek onda, to divno mjesto za čitanje (sa mog stajališta) mora sadržavati jednu drvenu klupicu, tek toliko udobnu da se na njoj može sjediti, nikako previše mekane podloge kako nam misli ne bi odlutale u neke druge sfere. Odgovarajuća tvrdoća podloge od velike je važnosti za koncentraciju. Kako bi moja mašta mogla slobodno šetati redovima knjige, potrebno mi je da pogled s moje drvene klupe seže na ulicu, ne pretrpanu ljudima i automobilima, već tek pomalo prošaranu predgradskim životom i ljudima koji žure svojim kućama nakon napornog dana na poslu. Ovo mjesto mora sadržavati zvuk dječjeg smijeha, zvuk romobila i bicikala koji pričaju o živahnosti tog mjesta. I neizostavno, vrijeme čitanja ne smije biti niti jutro, jer tada nisam dovoljno opuštena, niti sredi-

na dana, već onaj najljepši dio dana u kojem sunce pozdravlja mjesec – slavni suton.

Moje savršeno mjesto za čitanje trebalo bi ispred klupice na kojoj sjedim imati lijepu fontanu, također u boji drveta te fontanu pitke vode, na koju bi ljudi nesmetano dolazili piti hladnu i okrepljujuću kraljicu svih pića. Za razliku od uobičajene savršene slike prostora za čitanje koja inače obiluje zelenilom i drvećem, ja volim izazovniju atmosferu iz dva primarna razloga: volim svojim neuronima dati zahtjevniji zadatak kako bi se naučili usredotočiti na ono što u tom trenutku želim, a ne na ono što mi je nametnuto. Drugi je razlog vidljiv po naslovu mog eseja – čitam gdje i duša čuje – čitam ondje gdje se život dešava i tu najbolje upijam.

ve na početku mog eseja naglašeno i stavljeno pod navodnike da je potrebno ZNATI čitati. Mislite li da baš svi pismeni ljudi umiju čitati?

Dok sjedim na svojoj drvenoj klupici pored „Fiskije“ – drvene fontanice u svom malom gradu, osluškujem žamor građana od kojih gotovo svakog poznajem, gledam kako veselo piju vodu ili je toče u svoje spremnike i tako hladnu nose kućama, ja čitam mjesto iz kojeg potičem. Čitam svakog ponaosob i analiziram njihove pokrete, riječi, osluškujem pozdrave, ne obraćajući pažnju o kome se radi. Samo slušam, gledam i upijam. Uspijevam se tako lako upustiti u delirij iz kojeg se teško budim; valjda to mjesto tako djeluje na mene. Na toj klupici ja pišem svoja djela, spremam ih u svoju dušu pa se tako sita i zadovoljna vraćam kući i dal-

je pogledom kružeći po gradu u potrazi za sličnim mjestima, a možda dušama koje rade isto. Znate, lako je prepoznati sanjare. Oni često u suton sjede na drvenim klupicama i hrane svoju dušu knjigama i okolinom koja ih okružuje.

Nevzeta Toromanović

Ilustracija: Nevzeta Toromanović

Pod vodo

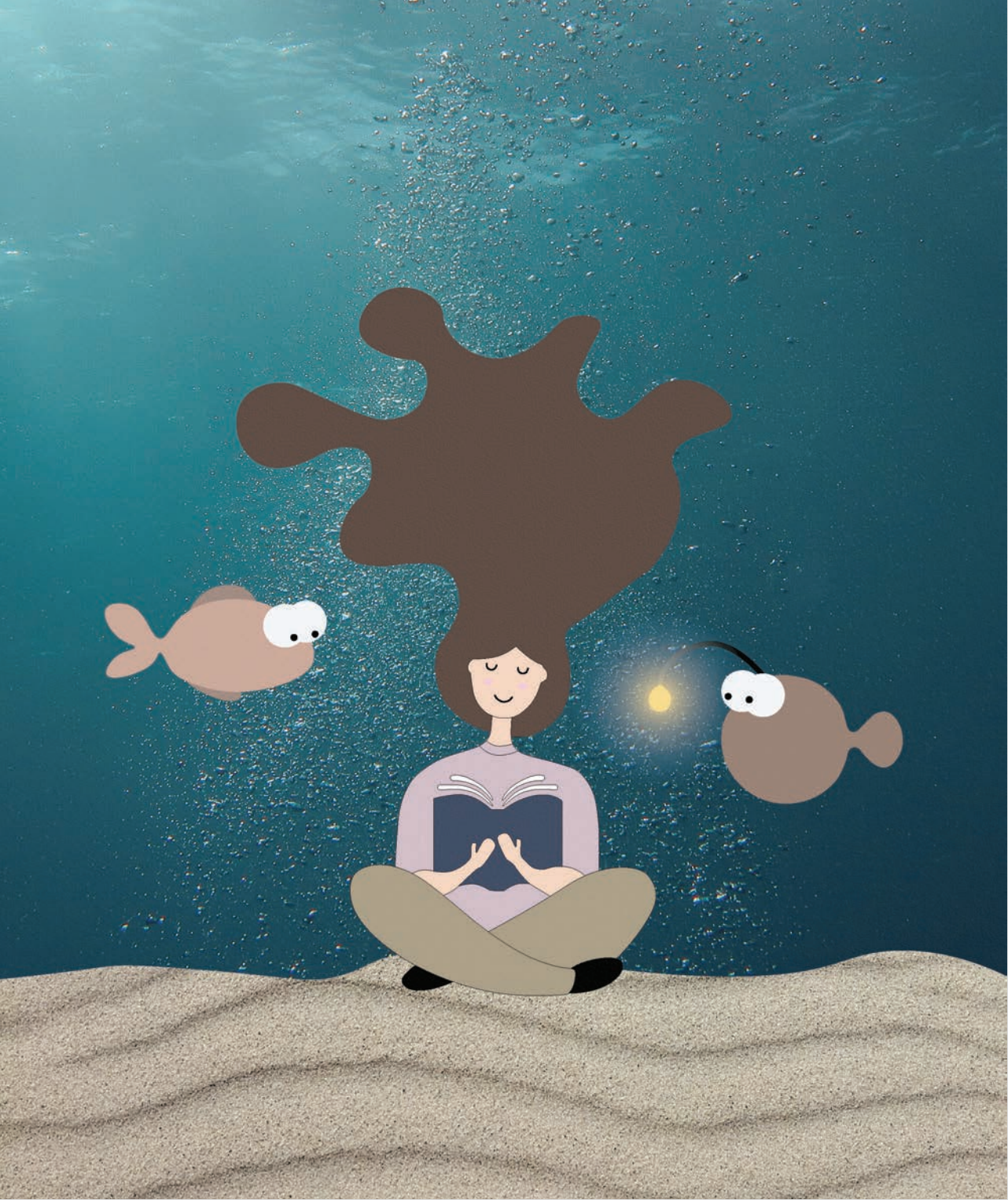
Znanstveno dokazano je, da (vsaj) dvoje izjemno blagodejno deluje na človekovo dušo: literatura in voda. Večina nas je verjetno že izkusila užitek branja na plaži, ob vodi, verjamem pa, da nas je veliko tudi že sanjalo o branju pod vodo. V teoriji se zdi idilično: telo bi bilo lažje, veter nam ne bi več nosil las v oči, hrup okolice nas ne bi več motil... V temnih globinah morja bi nam besede osvetljevale ribice, strani bi nam obračali tokovi, morda bi se nam celo pridružil kakšen rakec ali katera od drugih podvodnih živali; morda pa bi se naše telo spomnilo na Darwina in njegovo evolucijsko teorijo in bi nam zrasle škrge. V praksi pa lahko zaenkrat le še sanjamo – pa nič hudega, sanje niso nikoli prepovedane.

Anamarija Zala Hajdin

Iz moje najljubše knjige

Iz moje najljubše pravljičice: O petelinu s štirimi nogami
Teodor Nikšič, 6 let

Ilustracija: Manca Gjura Godec

Mi čitamo

U našoj školi svake godine organiziramo različite aktivnosti i projekte kojima nastojimo potaknuti naše na čitanje i promišljanje o pročitanom (više možete vidjeti u rubrici školske knjižnice). Zahvaljujući Vašoj inicijativi da istražite cijeli spektar koji vještina čitanja obuhvaća, pristupili smo i mi čitanju na jedan drugačiji način. Svjesni utjecaja prostora na raspoloženje i motivaciju, pokušali smo doznati kakvo okruženje potiče naše učenike na čitanje. Na satovima likovne kulture učenici 7. razreda uz mentorstvo učiteljice Eni Blašković osmislili su svoj idealan kutak za čitanje. Najprije su nacrtali dvodimenzionalni prikaz, a potom izradili trodimenzionalni prostor idelanog kutka za čitanje.

OŠ Potpićan

»Ispod oblaka«, Una Drndić

»Knjiga i ja«, Karmela Švić

»Moja srednjovjekovna čitaonica«, Andrej Juričić

»Knjige moga djetinjstva«, Ivano Valković

»Šareni kutak za čitanje«, Nika Zidarić

»Morski raj knjiga«, Damjan Ivančić

»Idem tamo gdje je sve moguće«, Rianna Bajerić

»Zajedno u različitosti«, Vita Lukež

Mi pesnimo

Konstrukcija

Japonska arhitektura, a to je lepš kot skulptura?
Men je, ker streha greje me.
Prvo zgradijo leseni okvir, streho pa takoj za tem.
Stene dodajo, ko maš streho nad glavo.
Kaj? Prvič slišim za to, kako pa to?
Ker deževno, vroče, deževno, vroče skrbi za to.

Tisa Lozej

Kaj Pišem

Ko imam inspiracijo, željo in čas kdaj pa kdaj rad napišem kakšen verz ali pa kratko kitico, lahko bi rekli za dušo. :) Primeri treh kratkih, a precej zanimivih poezij.

MAT

9 3 7
Številke
Matematika
+
-
Ćaw
Profesor
mjav
komaj čakam
Zmrzal

Dolgočasnih ure matematike v srednji šoli ko sem večinoma spal in sanjal nepomembne številke. Vse kar sem si takrat želel je bilo zimsko spanje.

SPLET

Hej
Hej
Kako si
Uredu ti ?
ojoj
dajva se dol

Kratka kitica na rahlo abstraktni način govori o spletu in načinu komuniciranja med mladimi. Oblikovno zamišljena je kot sporočila na telefonu.

CVET

Cvet
Kaj sploh je cvet
Zame - vse

Skok
Rad skačem
A brez kril

Oboje
Kj pa sem ?
Čebela ne
Oboje
Kaj pa sem

Tu pišem o izkoriščanju in hinavščini današnje družbe, izhajam pa iz pregovora “Skakanje iz cveta na cvet”.

Tadej Gregorič

S v sredo

Ta sladka, sladka sredica.
Sredina.
Sredi nevednosti.
V sredo strmim v steno in srečna spoznavam: ne vem.
Srečam srečo na poti do kuhinje, pravi:
Sredi pomladi zbolim.
Saj res, ti pomladni prehladi.
Srkam sok in sanjam o sangrii.

Skoraj se prenaglim, srbijo spomini.
Ta sladka, sladka sredica,
ta sladki, sladki sok,
skoraj sreča se ne sreča nikoli.

Anamarija Zala Hajdin

Tamtami

To so blazine za ležanje, branje al pa spanje.

Prvo čist tanke so bile, pa vseeno uporabne so bile.

Ljudje smo se razvadl, zato Tatami smo popravl.

V jedro dodal smo riževe slamce, “ooo jaa, zdej pa paše”.

Včasih so samo bogati gor sedel, ostali so pa na golih tleh sedel.

ampak sej veste, to včasih je blo, medtem, ko zdej je že povsod.

Tisa Lozej

Klima

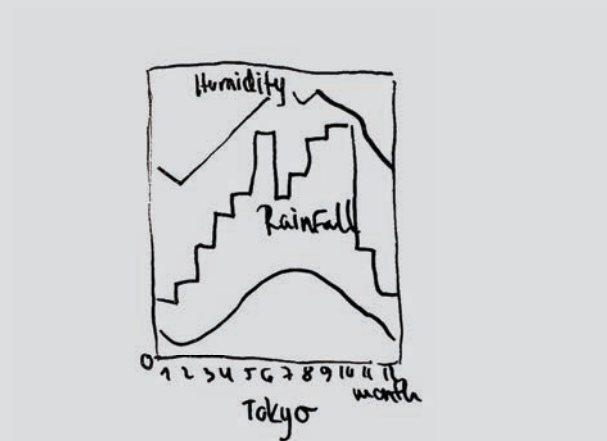
Okolje vpliva na vse, tut na bajte, zato preden kupte preverte še karte.

“ohh kako mi je všeč Japonska hiša”, a pa sploh veš zakaj je taka?

4 letni časi z malo dežja s tajfuni v paketu in “evo-la”.

Način, kako se jih gradi izboljša življenje za mnoge ljudi.

Tisa Lozej

Les

Surov material je sveta vladar.
Znebi se vročine pa vlage poleg tega pa še povsod paše.
Teksture, vonjave in barve lesa so na Japonskema del vsakdanjika.
Drsna vrata, luči in vsi stebri pa še vse ostalo kar v hiši stoji.

Tisa Lozej

Nekje vmes

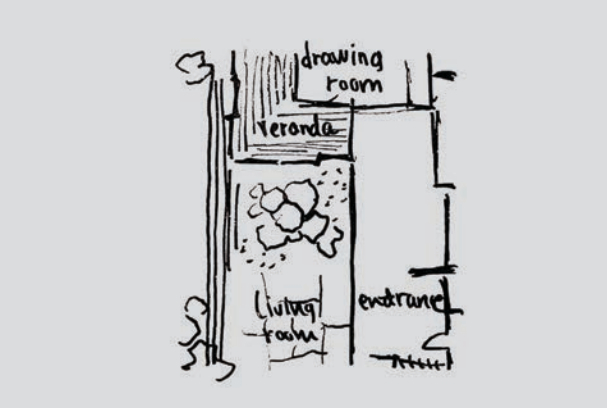
Veliko svetlobe s še večjo verando predstavlja mejo med nami in naravo.

Stene prosojne so kot platno, a vsak dan drugačno. Glede na dan alpa noč,

glede na leto alpa čas, vedno je božansko.

Če sem notri, hkrati sem zunaj, z naravo sem eno in to je zaželjeno.

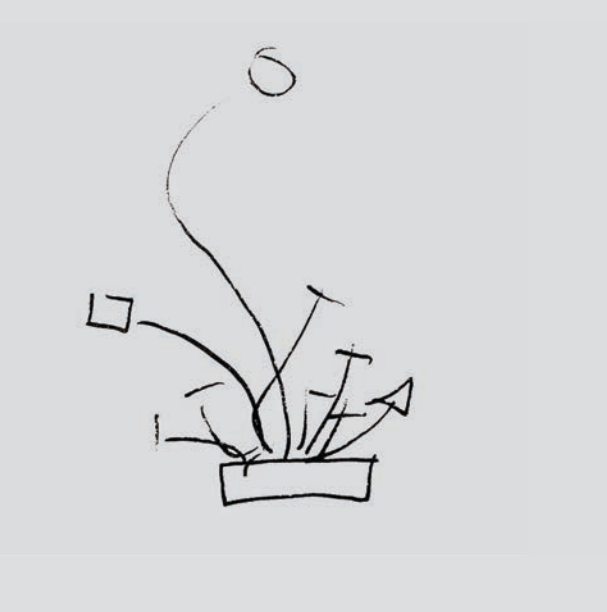
Tisa Lozej

Asimetrija

Kaj je leva? Kaj je desna?Hej! To ni politka! Tukaj nam je všeč dinamika.
Samo to je svet, kjer kaotičnost mi je všeč.

Tisa Lozej

Kaj iščem v knjigah

Že od malih nog – in rok – sem rada listala slikanice in še preden sem znala brati, sem postopala po knjigarnah, kjer sem občudovala tiste magične police polne knjig. In potem, čez par let, sem brala. Sprva za bralno značko, kasneje za domače branje in ni dolgo trajalo, da sem začela sama od sebe požirati šolsko knjižnico. Danes berem, ker moram. Pa tudi, ker hočem. V večini zaradi faksa, v dobršni meri pa tudi zame. Srečo imam, da me študij “sili” brati. Dolgi sezname obvezne literature znajo sicer včasih povzročiti kak siv las ali dva, vendar sem na koncu vedno hvaležna za prebrano, opravljene izpite in barvo za lase.

Že dolgo vem, da se med platnicami skrivajo svetovi, zgodbe in ljudje, ki nam ponujajo pobeg, dogodivščine, življenje, čisto novo in naše – le list je treba obrniti. Ker vem, kako čudovito je branje in kaj vse nam lahko ponudi, kaj vse nas lahko nauči, je zame eno najtežjih vprašanj: katera je tvoja najljubša knjiga? Ne vem. Nimam je. Nisem še dovolj prebrala. Naj razmislim, povem drugič. S pištolo ob glavi in po dolgem razmisleku, bi naštel tri naslove. Bum. Najljubša knjiga je lahko samo ena, ne pa tri! Vem. Jaz jih imam tri.

Tri, ker so vse imele med platnicami svet tako lep in tako presunljiv, da so se usidrale globoko v moje srce, kjer bivajo še danes. Niso edine, seveda ne, če pa že moram izbrati, izberem njih. Prva od svete trojice je mladinski roman Piratinja: življenje Granie O ‘Malley nemške pisateljice Sabine Dillner. Piratinja je čudovit primer mladinske literature, ki z lahkoto preseže mladinsko bralstvo. Grania O’Mally je mlada deklica v 16. stoletju, ki odrašča na obali Irske. Grania nasprotuje normam že od malih nog – namesto, da bi se razvijala v mlado damo, tako kot se spodobi, ves čas hrepeneče pogleduje k mornarjem in njihovim dogodivščinam. Njeno željo po drugačnem, nekonvencionalnem življenju uresniči njen oče in Grania kmalu postane reden član očetove posadke. Knjiga nas popelje na potovanje odraščanja te vihrave in svojeglave mladenke, ki nas duhovito in prepričljivo nauči: biti samosvoj in biti drugačen ni slabo, večkrat je celo boljše. Star kliše, ki velja še danes in veljal bo še dolgo.

Nekaj let kasneje sem ležala na plaži in se potopila v roman Anthonyja Doerrja Vsa ta nevidna svetloba. O kvaliteti romana priča že Pulitzerjeva nagrada, katero je Doerr prejel leta 2015. Upravičeno, pravi moja skromnost. V času druge svetovne vojne spremljamo zgodbo dveh otrok, nemškega dečka Wernerja in francoske deklice Marie-Laure. Že sam kontrast otroške nedolžnosti sredi nečloveške vojne je dovolj, da roman pusti svoj pečat na bralcu. Toliko bolj pa boli, ko preko zgodbe oba otroka dobro spoznamo. Vsak zase svet, Marie-Laure je slepa in neskončno zaljubljena v knjige, Werner pa pravi talent za popravljanje tehnologije in

Ilustracija: Ana Štandeker

mehanike. Strahote vojne občutiti preko otroških oči je bol posebne vrste, ki pa jo dopolni še čutno pisanje. Zamalo se zdi reči, da mi je ob branju večkrat zadrhtelo srce. Med drugim tudi ob tem Wernerjevim opisom morja: Zdi se mi tako veliko, da bi se dalo vanj spraviti vse, kar je kdor koli kdaj koli občutil (Doerr 407).

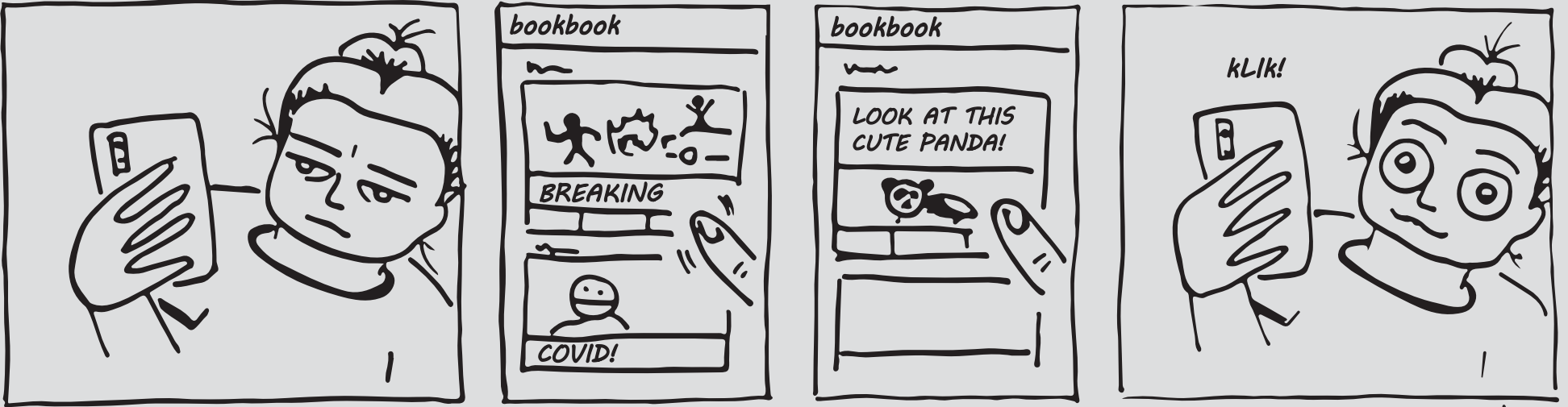
Zadnji roman izmed trojice sem prebrala pred nekaj meseci, ko je bilo jesensko sonce še vroče. Naj zaključim s slovenskim avtorjem, da upravičim svoj študij in da opomnim, da imamo tudi Slovenci kvalitetno literaturo. Vitomil Zupan, zavesten partizan, je napisal roman Menuet za kitaro s podnaslovom Na petindvajset strel in se z njim zasedel v slovensko literarno dediščino. Morda je od treh omenjenih naslovov ta še najbolj znan, roman je namreč del gimnazijskega programa. Kakorkoli, izjemen je. Presunljiv in odkrit, grob in nepričakovan. Vojni roman, ki nam prikaže svet gol, umazan, krut in resničen. Druga svetovna vojna nam je hkrati tako daleč in tako blizu. Je mlada zgodovina, ki jo moja generacija pozna, a je ni doživela pa vendar je povsod okoli nas – v pripovedih starih staršev, spomenikih, muzejih, navezadnje tudi v knjigah. V romanu Berk, mlad partizan, spoznava kaj pomeni biti v vojni, kako ostati intelektualec brez političnega pripadništva in kako ostati živ. In hkrati v romanu Berk, star partizan, spoznava nekdanjega nemškega oficirja in življenje po vojni. Roman dobi še dodatno težo, če ga bremo z mislijo, da je v veliki meri avtobiografski. Kaj lahko torej napišem pod črto vseh treh romanov?

Nekaj jih le more družiti, da si delijo častiti naslov moje najljubše knjige. Ugotovila sem, da v knjigah iščem drugačnost. Nekaj, kar ne najdem v vsakdanjem življenju. Čisto na mestu je argument, da seveda knjige ne bodo vsakdanje, vsak si želi neverjetne zgodbe. Res je, pa vendar nekatere neverjetne zgodbe pridejo v naše življenje ob ravno pravem času, pod ravno pravim kotom, da smuknejo v naša srca in glave ter nam še dolgo časa dajo misliti. Morda je prav to to – dajo nam misliti: vmes, ker v pričakovanju obračaja strani in po tem, ko zapreš zadnjo platnico. Pa še kasneje, ko si na sprehodu in razmišljaš, kaj bi na mestu literarnih oseb storil ti, ko si na kavi s prijateljico in debatiraš o življenjskih filozofijah, ko bereš drug roman in ti ta še vedno ne da miru. Iščem drugačnost, ki me zbudi, pokaže nov del sveta, opomni, da so na svetu še drugi. Učiti se drugačnosti preko branja je čudovito, enostavno in varno. Spoznavati nove svetove in ljudi v knjigah in potem to prenesti v naše življenje pa je ena izmed lepših oblik osebne rasti.

Tako torej, vprašanje je bilo postavljeno, odgovor napačen, pištola sprožena, jaz pa še vedno vpijem tri in vas zapuščam z naslednjim predlogom za branje: Menuet za kitaro, Vitomil Zupan. Da nam ostane blizu: druga svetovna vojna na Slovenskem, slovenska literatura in zavest, da so izjemni posamezniki resnično izjemi takrat, ko so kompleksni. Ah, drugačni.

Anamarija Zala Hajdin

SELEKTIVNO BRANJE

N.B.

Čitam na otvorenom prostoru

Za ulazak u spokoj svog unutarnjeg svijeta, potrebno je osigurati spokoj izvana.

Za beskonačno lutanje u svjetovima svoje mašte, potrebno je prvo sjesti i opustiti se. Sjesti u hladovinu tužne vrbe uz obalu Ljubljance te uz žubor vode. Vjetar koji miluje stranice knjige i cvrkut ptica vode nas u najdublja prostranstva vlastite imaginacije. To je savršen spoj urbanog i divljeg, mjesto gdje se čovjek susreće s prirodom. Tamo možemo pronaći svoju oazu u kojoj ćemo se moći istinski posvetiti čitanju i ući u naraciju radnje, svijet likova i razmatranje spisatelja. Kroz pažljivu kompoziciju rečenica, otvara nam se novi svijet i ulazimo u novu dimenziju, iako fizički ostajemo na istom mjestu. I zato veliku ulogu u našem proživljavanju igra prostor u kojem se nalazimo. Ako prostor sam po sebi u nama budi osjećaj opuštenosti i mira, onda možemo biti sigurni da će nam knjiga omogućiti najbolje moguće putovanje. A na tom putovanju, jedino što nam treba je ljubav prema čitanju i knjizi.

Kolaž: Karla Ostojić i Barbara Petrnjak

Kad razmišljamo o idealnom okruženju za čitanje vjerojatno bi to za mnoge bilo neko intimno ozračje u gotovo netaknutoj prirodi, bez buke, samo uz zvukove prirode. Možda bi to bila pješčana plaža, možda hladovina borove šume, blizina bistrog potoka koji u ljetnim vrućinama donosi osvježanje ili pak hladovina pod jabukom u visećoj mreži uz zvuk vjetra u krošnjama i cvrkut ptica. Međutim, to nisu jedini mogući i točni odgovori koje bi čovjek mogao ponuditi. Idilu prirode moguće je pronaći i u urbanim sredinama. Gradovi nisu samo zbir onih prvih asocijacija kojih se dosjetimo. Gradovi nisu samo žurba, gužva, buka prometa. Svako mjesto ima svoje čari i svoje posebne kutke koji mogu postati naš komadić raja. To nije nehotično postavljena klupa blizu prometne ulice ili gradski trg sa klupama koje prazne stoje na suncu za vrijeme najveće gužve.

Karla Ostojić i Barbara Petrnjak

Dani su često pusti i ponekad dosadni. Ali postoji kutak u kojem se osjećam kao na krilima mašte.

Sve zaboravim, a opet o toliko stvari razmišljam. Moje omiljeno mjesto nalazi se na jednom skrivenom dijelu u mom kraju, u blizini mora. To je posebna stijena koja je okružena samo šumom i morem. Miris čistoće i pogled prema moru svakodnevno me privlače. Satima mogu gledati, slikati i razmišljati o toj ljepoti koja me okružuje. Prostor daje inspiraciju za čitanje, a isto tako i za maštanje. Čaroban je osjećaj naći se na ovom mjestu koji me ispunjava mirom i osjećajem da je sve predivno stvoreno. Priroda nam je dala bogatstvo koje trebamo znati iskoristiti pa makar samo udisali taj čisti zrak promiješan s blagim mirisima raznih biljaka koji nas inspiriraju da čitamo. Tišina na tom prostoru pruža spokoj. Zvukovi valova koji udaraju u stijenu, slušanje vlastitih misli dok čitamo knjigu te zrake sunca koje nas griju i pružaju osjećaj topline. Najljepši je period kada padne noć. Ta posebna svježina koju donose more i vjetar, šum valova koji udaraju o stijene i mir koji prevladava u kasnim satima daju lakoću, smirenost te nam pomažu da se lako usredotočimo na čitanje. Sve oko nas postaje nebitno. Jednom kad sjediš na tim stijenama, otvoriš knjigu i počneš čitati, vrijeme kao da stane i tu, tom trenutku, sve je posvećeno čitanju, razmišljanju o pročitanom i maštanju. Da bi se moj omiljeni kutak upotpunio potrebno je samo nekoliko malih detalja: kamene ploče koje bi uredile prostor za sjedenje te urbani namještaj. Kao urbani namještaj predložila bih mali mrežni paviljon u obliku piramide prekriven svilom. Paviljon s višećom ležaljkom s jedne bi strane bio potpuno otvoren prema moru dok bi druga strana bila u potpunosti zatvorena kako bi se paviljon savršeno uklopio u okoliš. Kada bi se ubacio i taj detalj, moj bi mali kutak bio još savršeniji. Po mom je mišljenju to najljepše mjesto za čitanje.

Ardita Agaj

Kolaž: Flutra Kelmendi i Karin Pavlovec

Pokretni urbani elementi za sjedenje opremljeni su ormarićima u kojima se nalaze knjige dostupne svima.

Element sadrži i prostor za sadnju drveća koje bi čitateljima omogućilo ugodniji boravak tijekom čitanja najdraže knjige. Korisnici elemenata imaju priliku međusobno se upoznati i raspravljati o pročitanom štivu. Pokretnost elemenata omogućuje promjenu lokacije korisnika čime se želi postići doza privatnosti.

Oduvijek sam voljela stvarati, stoga cijenim one koji su stvarali. Naučili su nas da u životu možemo proizvesti ono što želimo i nadići ono što postoji. Postoji svijet odvojen od svih ostalih; svijet u kojem neostvarene želje postaju stvarnost. Svijet koji možete utvrditi i oblikovati kako želite, do posljednjeg detalja! To je čitav svemir u kojem mogu postati ono što želim, čak i više, mjesto na kojem moja mašta bjesni, opija se i pleše bez ograničenja. Samo moj svijet! Moj i svijet onih koji u slovima pronalaze mir, koji u riječima i rečenicama pronalaze spokoj, odmor, radost; u kojima riječi pobuđuju čežnju i tugu. Vrata knjižnice vrata su ka svjetlosti, snovima i nadi. A najbolji miris na svijetu je onaj bezbrojnih listova knjiga. Ogroman svemir znanja! Knjiga u kojoj ja uvijek mogu biti ja!

Kolaž: Flutra Kelmendi i Karin Pavlovec

Čitati knjigu ne znači napustiti svijet, već ulaziti u svijet kroz druga vrata! Tko sakuplja knjige, skuplja želje; a tko ima mnogo želja, uvijek ostaje mlad! Od malena, roditelji nas uče da volimo, da se smijemo, da trčimo, crtamo i bezbroj drugih stvari, ali tek ulaskom u svijet knjiga otkrivamo da imamo krila. Na osnovi izbora knjiga, stripova ili proze, čitamo sebe. Pišćevo djelo je samo alat koji mu pomaže shvatiti da bez knjige vjerojatno ne bi mogao pogledati u sebe. Stoga, čitajući, moramo pažljivo razmotriti izbor knjige. Polazeći uglavnom od izgleda korica, sadržaja i svega ostalog. Svaka je knjiga prostor koji nas poziva da uđemo i umnožimo svoj život. Živjeti milijune života. Pokušati, pregledavajući stranice knjige, otkriti nepoznate sudbine, slične našim sudbinama. Život koji živimo nam često nije dovoljan, poželimo ga umnožiti, kroz knjige. Onaj tko misli da ima samo jedan život vjerojatno nikada nije pročitao nijednu knjigu. Čitati klasičnu književnost znači pronaći ključ čitanja. Moramo se vratiti klasičnoj književnosti, koja je danas, nažalost, teško razumljiva. To je ključ našeg postojanja i djelovanja. Klasična nas književnost svojim majstorstvom uči prvim koracima naših uspjeha, koji su predaleko od nas. Sve to možemo proživjeti čitajući svjetska remek dijela Homera, Vergilija, Shakespearea, Dantea, Dostojevskog, Balzaca i Tolstoja. Možemo krenuti od bilo koje od njih, otkriti različite priče koje će nas „zavezati za stolicu“ i učiniti da živimo na svim mjestima, u svim mogućim vremenima.

Flutra Kelmendi i Karin Pavlovec

Brati

Brati (berem, bralka ali bralec, berilo izbirati, obirati, ubrati, nabirati, zbor), zbiranje črk na papirju, vse to je čudež, ki smo ga deležni in se ga vse premalo zavedamo.

Že Pohlin je v svojem slovarju zapisal, da je bravec, človek z znanjem.

Od vekomaj so ljudje brali. Narava jim je bila učiteljica. Vsak, ki je znal brati naravne pojave, vreme in zvezde, je živel bolje, je preživel.

Ljudje so se premikali v iskanju hrane, boljših življenjskih pogojev, iz radovednosti. Odkrivali so, kaj je na oni strani gozda, gore, reke in morja ...

Kjer jim je bilo všeč in so si obetali lažjega in boljšega življenja in jim je narava nudila obilje hrane, so se ustavili in ustalili. Niso več tekali za živalmi, udomaćili so jih. Tudi rastlin niso več zbirali, začeli so jih pridelovati. Tako jim je ostal čas za pripovedovanje in ustvarjanje.

Ljudje pa so čutili potrebo po ohranjanju spomina. Najprej z risbami. Iz glasov so razvili znake, ki so se s časom razvili v črke, povezane v pojme in nastala je pisava. Redki, izbrani modreci in njihovi pomočniki, so znali brati in zapisovati pomembne dogodke in misli.

Znake so najprej vrezovali v kosti, les in kamen. Nato so izdelali papir in s paličicami ali peresi z barvili zapisovali pomembne dogodke. Zavitke papirja so hranili v posebej za to urejenih prostorih, knjižnicah.

V srednjem veku so bile knjižnice del samostanov. Menihi so na področju sedanje Evrope ročno prepisovali knjige in jih tako razširjali po prostoru. Mnoge knjige, ki niso bile v skladu z družbeno ureditvijo ali religijo, so bile prepovedane, vsi se spominjamo Ecovega romana Ime rože.

Razvoj tiska pa je predpogoj za razcvet evropske civilizacije. Knjige, ki so bile vedno najmočnejše orožje, so tiskali v mnogih izvodih in jih v prepovedanih jezikih širili med ljudi, kot je to počel zavedni Trubar, ki je želel Slovincem v maternem jeziku približati svete besede.

Radovednost in zavedanje, da je znanje, ki ga knjiga širi, je nezadržno širila krog ljudi, ki so si želeli izobrazbe in so se zavedali da je sposobnost branja zaklad, ki ti ga nihče ne more vzeti in ki te popelje v neslutene svetove znanosti in domišljije.

Branje nas bogati, z branjem se razvijamo v misleča, čuteča in empatična bitja, spoznavamo svetove, ljudi, potujemo v času v preteklost in prihodnost, pa ne potrebujemo potnega lista ali prevoznega sredstva.

Novi mediji so poskrbeli, da smo prav vsi beremo in zapisujemo, vendar je to ne pomeni, da smo vsi bralci in pisatelji.

Pravzaprav je resnično branje v času ko smo tarče obstreljevanja s kratkimi sporočili in obilico mnogokrat nepreverjenih in zavajajočih informacij, težaško delo. Vendar je napor vložen v branje kakovostne literature običajno poplačan z stanjem podobnim razsvetljenju. Je kot romanje na goro s čudovitim razgledom, o katerem tisti, ki se zadovoljijo z življenjem v dolini, ne morejo niti sanjati.

V tem globalnem svetu, v katerem živimo, in v katerem je odprtih toliko možnosti za pridobivanje veščin in znanj, je najlepše, da lahko beremo v številnih tujih jezikih. Tako se izognemo tekstom in mislim, izgubljenih v prevodih in lahko druge kulture občutimo na prvinski način.

Nikoli v zgodovini človeštva ni znalo brati toliko ljudi, kot jih zna danes. Pa se res zavedamo, kako neizmerno bogati smo zaradi tega. Nikoli tudi ni bilo natisnjenih toliko knjig kot v današnjem času.

Si kdaj pomislil, da je resnično poglobljeno branje kot lebdenje v mehurčku, v svetu, ki je le tvoj. Čeprav je isto knjigo prebralo veliko ljudi, jo vsak bere in zaznava in občuti na svoj lasten način. Čeprav je bilo o njej napisanih toliko študij, so vse le odsev videnja drugih in tvoja pravica je, da jo vidiš in bereš s svojimi očmi in podoživljaš na tebi lasten način, da imaš svoje mnenje in občutke o njej in tako je tudi edino pravilno in pravično.

Alenka Žagar, 55 let

Why - What

Why do you read? Did you ever wonder what are we capable of reading? Is it just books? If you're a musician, do you read musical notes? Or maybe you manage to read other people and their body language? Do we only read with our eyes? Didn't we read by listening before we even learned letters? Do you still read by listening today? What other senses did you use to read? **What are you reading?** What is your favourite book? Do you have a good recommendation? Would you like to share a photo of your reading nook or favourite place to read? Or maybe draw a favourite part of a story or character from your favourite book?

Foto: Lanlan Wei

I have been in Ljubljana for more than two years. I have made good friends and colleagues here, which is great and it brings me joy. But you cannot always be with other people, sometimes you have to do things by yourself. Most often I read a book, that is the easiest way for me to find a sense of security and fulfillment, because you can always find a topic and explore it further. I have a 10-year-old daughter who has lived here for a year. We have a set of Harry Potter books she got from Santa last Christmas, and she treasures them. I remember when she got the books last Christmas, she was very excited and said, “Does Santa know that my English is getting better, and I can read English books? Santa can see my progress!” She has the Chinese version of Harry Potter also. Sometimes she looks serious or laughs when she reads the books, and I ask her what is funny? She is always telling me stories, even though I know she doesn't understand the sentences - she's just piecing together memories of stories she's read before and connecting them to the illustrations. We often go to the library to check out books. The library here is all around cosy, the reading environment is friendly, and the books are very informative. Some of children's science books are our favourites. Recently, my daughter and her friend Kelvin explored a series of books about the universe. In the books they saw anatomical drawings of many different planets, and there are drawings all over the house that they copied or made themselves. She often asks me questions that I do not understand either, so then we search for the answers together. We like to read, and the process is very beautiful. When we read, we come across questions that we don't clearly understand, and then we try to find answers to those questions and share with family or friends about understanding different perspectives. It's a very interesting process where we discover many new questions as we search together for the answers, and this process also strengthens the connection between family members and friends.

Lanlan and Xihan

Branje pod vodo

»Če bi bral pod vodo, bi bral v taki podmornici«
Teodor Nikšič, 6 let

Reading and open space in Ramallah and Ljubljana

WHO? WHERE? AND WHAT?

/Ramallah, Palestine/

When walking around the city centre of Ramallah you rarely see open public spaces, neither open plazas or green parks. However, as you go out of the city toward the city neighbourhoods, one is more likely to find some parks at the city outskirts. As you go even further out of the neighbourhoods it is the rural areas with open green mountains that surround you which are most often in private ownership. Most people in the city centre use the sidewalks and the streets as the space where they can spend time casually, mostly sit around and read some books, however this is not very common. The most popular thing to do is to read some newspapers – especially within the elderly group who are more likely to be interested in every day's news updates.

Another common setting for people reading books is to go to the mosque-plazas where people can sit quietly and read. Most of these people are reading the holy book “Quran”. The mosques have been the places for people to meet and get education since old ages. They were designed in different eras but popularly the Islamic city is open to the public space with adjacent green spaces that can be accessed by everybody.

If we are talking about the youth in the city they tend more to use their cell phones even when they are at the street or any other open space, either to read different texted material whether it is the news or even books. The online versions of books that could be instantly downloaded to any device in your hands made it easier and the more attractive choice for the new generation who is witnessing the multimedia era. And so the trend is to listen and watch more, rather than read.

/Ljubljana, Slovenia/

Readers in Ljubljana really have many options where to read in an open public space. Although it may seem that the general rule is – the further out of the city centre, the more possible places there are to read – which is not necessarily always the case in our city. Many people in Slovenia appreciate a page of a fresh morning newspaper. It is often a ritual to sit down with a cup of coffee and read it. This may happen at home, but many choose to do it in their favourite café. You can notice especially elderly people doing this while you stroll through the city centre or many of its neighbourhoods. After all, newspapers are still the most common source of daily updates on current affairs for them. Some feel the best places lay in cosier alleys, while others prefer the bustling streets where people are rushing to work.

On the other hand, some choose just a random bench in the nearest park. This is also a place where you are most likely to notice people reading their books. Luckily for them, Ljubljana is packed with such green spaces, that offer a great array of places to stop, sit and read a book, while at the same time being quiet or peaceful enough for a reader to concentrate. There are many river embankments reaching from the city district of Trnovo, through the city centre and all the way to city districts of Moste, Štepanjsko naselje and Fužine. Riverbanks of the Ljubljanica river seem to be a real go-to place for book or newspaper readers. They offer a good balance between accessibility and the suitability of the environment for reading. The river makes the area very relaxed and thus very enjoyable. Another place where one could read is on Ljubljana Castle hill, where you can again enjoy the abundance of greenery and cosy spaces. Books are

more likely to be read in the open urban spaces by the younger population.

There are of course some more interesting ways of reading. Even though we live in an era of mobile devices and most people are now using them for reading all sorts of things, there is one very interesting place in Ljubljana, where people are still stopping when they are passing by. The Dnevnik daily exhibits all of the pages of the most recent edition in the glass façade of their headquarters. You can notice at least one reader every time you pass by, especially in the morning. This is probably the most urban space for reading of them all.

/Conclusion/

Some trends are very similar between Ramallah and Ljubljana. Newspapers are mostly being read by elderly people, while the younger ones are relying more on their mobile devices. The situation in the cities is, however, quite different when it comes to places where people read. It is true that both offer a lot of space when you go further out from the centre, but in Ljubljana, there are many places to read in the centre as well, mostly thanks to Castle Hill and Tivoli Park. But what do the residents read about in their newspapers? We just have to look at the headlines to get a sense of what is going on not only in the local society but also globally. It may be an unlucky coincidence, but both the residents of Ramallah and Ljubljana were reading about some relatively similar topics. While this fact itself is interesting given the difference between the cities, the common topics are not something that we as a society can be proud of.

Anwar Samara and Uroš Tesič

Kako jaz berem

Vedno sem se imel za bolj vizualni tip osebe, saj ko sem se učil, bral gradivo za šolo ali v prostem času, sem si težko predstavljal napisano besedilo. Besede mi brez nekega vizualnega podstavka same po sebi ne pomenijo veliko, zato sem izgubil željo po branju knjig. Vedno sem bral zgolj samo tisto, kar sem moral brati npr. za šolo, na vse ostalo branje sem pa kar pozabil. Če bi moral povedati, da zaradi mojega primanjkljaja branja vem in znam manj, kot vsi ostali se ne bi strinjal, saj v današnjem času lahko pridobimo znanje na mnogo različnih načinov. Zase vem, da so bili ti načini gledanje dokumentarcev ali pa poučnih YouTube videov, saj sem si z sliko lažje vizualiziral oz. predstavljal dogajanje. Občasno poslušam tudi kak podcast. Vem, da sem zaradi pomanjkanja branja rahlo “kratek” v pisanju člankov, sestavljanju stavkov in uporabljanju pravih besed, opazil pa sem tudi, da se tudi težje izražam in slike v glavi težje spravim v nek logičen stavek, ki bi lahko enostavno povzel smisel.

Tadej Gregorič

Kolaž: Anwar Samara and Uroš Tesič

Čitanje slike

Ako krenemo od pojma čitanja, ono je pre-poznavanje standardiziranih simbola kojima smo dali značenje. Njima smislenost, odnosno priču u konačnici daje promatrač.

Primijenimo li isto načelo na slike, priču i smislenost daje joj, isto tako promatrač, u ovom slučaju čitač nestandardiziranih simbola. Nestandard-izirani simboli vežu se za jedinstvenu osobnost promatrača - njegove afinitete, želje, vjerovanja i ostale strukture koje ga definiraju.

Nekoga bi crna crta na bijelom platnu pod određenim kutom mogla podsjetiti na životni uspon, nekoga na školske dane, nekome će to predstavljati jednostavnost života, nekome prolaznos-t,...a nekome ništa od toga, no priča je prisutna i slika pročitana! U tome leži i ljepota čitanja koja je ničim ograničena.

Priložena slika naziva je „Lady holding moon“. To je prva razina prepoznavanja i to nametnutog od strane autora slike. Naime, sam naziv već sugerira i usmjerava čitača na prepoznavanje u slici, ali istovremeno i ograničava. Da sliku nismo imenovali bila bi u potpunosti otvorena za jedinstveno tumačenje.

Zaključak – slike se čitaju i pričaju nevjerojatne priče koje nisu ograničene čak niti doživljenim iskustvom, jer ne zaboravimo mašta može svašta.

Mirna Mošnja

Čitanje glazbe

Univerzalan jezik glazbe ne očituje se samo u slušanju već i u pisanju. Zabilježiti glazbu znači komunicirati. Jasno je da potreba za zapisivan-jem glazbe seže u daleku prošlost. Naime grafičko prikazivanje tonova i tonskih odnosa nekoć je bio, kao što je uostalom i danas, vrlo koristan “alat” za prenošenje glazbenih misli nadahnutog skladatelja. Tako je u antičkoj Grčkoj alfabet dobro poslužio za bilježenje instrumentalne i vokalne glazbe. Ujed-no, to je prvi poznati sustav takozvane slovčane notacije (dešifrifan tek 1847. godine). Notacija je stoljećima bila vezana uz crkvenu glazbu, pa su tako nastala dva tipa – bizantska i neumatska.

Naime grčka notacija prva je transkribirana u modernu notaciju, a Seikilov skolon najstarija je zapisana melodija. Zapisan je ostao i tekst koji poručuje: “Dok živiš, pleši i pjevaj, budi radostan, jer život je kratak, i vrijeme odnosi svoj plijen“.

Ja književnik - ostvariva bajka

Ona je bila moja prva ljubav. Davno je to bilo. Bio sam dječak, a ona tek neznatno starija od mene, tad. Mnogo ih se je od tog vremena izredalo u mom životu, i sve sam ih volio. Sve su one na meni, na izvjestan način, ostavile trag. Sad kad sam u poznim godinama, ponosan sam što će iza mene ostati plodovi mojih ljubavi. Tri muška i jedan ženski potomak. Za sad...

Tri romana i jedna zbirka poezije. Uvijek sam volio čitanje. Čitanje je za mene bilo, i još je uvijek, prozor u neki drugi svijet. Čaroban, ponekad i nedokučiv, no uvijek spreman da nas za neko vrijeme primi u svoje okrilje i istrgne iz učmalosti svakodnevice.

Kroz godine, s knjigom u sebi, bio sam na jako puno mjesta. Jer ja dok čitam, ono što čitam, to i vidim. Sada, nakon toliko godina čitanja, u glavi mi se ponekad stvori neka slika, a ja ne znam da li sam o tom nečemu čitao, da li se radi o sceni iz nekog filma ili sam to samo sanjao.

»Lady holding moon«, Mirna Mošnja

Od alfabeta do neuma (znakovi koji su se od IX. do XIII.st. upotrebljavali za zapisivanje europske glazbe s tim da je svaka europska regija imala svoj oblik neuma) pa do suvremene notacije, potpuno je jasna potreba da se na ovaj način komunicira glazbom.

Suvremena glazba zahtijeva ipak drukčije promišljanje bilježenja. Naime nove skladateljske tehnike traže i neku sasvim novu kreativnost u notaciji. Tako primjerice grafička notacija pred-stavlja prikaz glazbe korištenjem vizualnih sim-bola izvan područja tradicionalnog notnog zapisa. Postala je popularna 1950-ih, a može se koristiti u kombinaciji s tradicionalnim glazbenim zapisom ili umjesto njega. Bila je pod utjecajem suvremenih vizualnih umjetničkih trendova u njezinoj kon-cepciji, dovodeći stilske komponente moderne umjetnosti u glazbu. Skladatelji se često oslanjaju

na grafički zapis u eksperimentalnoj glazbi, gdje standardni glazbeni zapis može biti neučinkovit. Jedan od pionira ove tehnike bio je Earle Brown, koji je s Johnom Cageom, nastojao izvođače oslo-boditi notacijskih ograničenja i učiniti ih aktivnim sudionicima u stvaranju glazbe.

Glazbenicima notni zapisi uvelike olakšavaju snalaženje i pronalaženje, prenošenje ideja, ko-munikaciju. Iako se u mnogim glazbenim žanrovi-ma poput jazza i rocka notni zapis čini suvišan, u klasičnoj glazbi, posebice kod izvođenja djela s orkestrom note su svakako dobrodošle. No, kako bi buduće generacije mogle izvesti neko glazbeno djelo, bez obzira na žanr, notni zapisi služe kao ču-vari skladateljskih ideja.

Jana Radić

liko godina čini je nekako drugačijom. Mističnom. Strastveni čitači znaju razmišljati o onim ljudima u čijem je društvu bila. O čemu su razmišljali dok su čitajući listali njezine stranice. Čitanje i pisanje, dva su brata blizanca. Dva oka u istoj glavi, Jer, čitanje razvija ljudsku imaginaciju. Daje nam šansu da i mi pretočimo naše maštarije na papir. - Kako si se usudio objaviti knjigu u jednoj ovakvoj sredini – upitala me je kolegica na promociji moje druge knjige. Aludirala je pritom na na mali gradić iz kojeg dolazimo. - Ako se ne usudiš, nikad nećeš znati – odgovorio sam joj. Prihvatila je izazov. Sad i ona piše. I radi to uspješno...

Teodor Gobo

Mali princ: Bajka koja to zapravo nije

Mislim da je čitanje jedan divan hobi koji oplemenjuje dušu i um, međutim ja nisam osoba koja je stekla naviku čitanja. Ipak u određenom životnom razdoblju, svi smo pročitali barem poneku knjigu. Govorimo naravno o školskim lektirama.

Iako ljudi poput mene nisu sa pretjeranim užitkom obavljali dužnost čitanja lektire, meni je jedna knjiga ipak prirasla srcu. Lektira koja možda i nije za djecu u osnovnoj školi već mnogo dublja priča koju svaki čovjek doživi na svoj način. Govorim o knjizi “Mali princ”. To je uistinu remek djelo koje možemo shvatiti tek nakon što ga nekoliko puta pročitamo. Naša interpretacija ove priče zaista ovisi o tome kada ju čitamo i na koji joj način pristupamo.

Dojmila me se već prilikom prvog čitanja, bez obzira na to što je bilo pod prisilom. Knjiga je bila izuzetno laka za čitanje; zaokupila me svojim jednostavnim i simpatičnim ilustracijama te samom idejom o princu koji luta i istražuje svijet.

Nakon nekoliko godina, primijetite knjigu na svojoj polici te se želite prisjetiti jednostavnih crteža, provjeriti možete li vidjeti šešir ili samo zmiju koja je pojela slona te se prisjetiti drveća neobičnog imena (baobab). Ali ovoga vam se puta otvaraju neke nove prizme, neki novi pogledi na knjigu koji otkrivaju svu ljepotu čitanja, sve one priče i avanture koje možemo doživjeti čitajući jednu knjigu.

Zbog svoje dječje zaigranosti i radoznalosti, zbog odrasle dvosmislenosti, zbog unutrašnjih sukoba i vlastitih iskustava, zbog romantike, neobičnih prijateljstava i zbog priče koja zapravo nije samo bajka, već životna priča jednog ratnog pilota te na kraju krajeva zbog jedinstvene poruke koju nam ova knjiga šalje, za mene je ovo knjiga koja nas može naučiti pravim vrijednostima u životu.

Ljudi su usamljeni, oholi i zli, ali još uvijek postoje oni koji vjeruju da se svijet može promijeniti. I sam sam jedan od tih koji vjeruju u neki bolji svijet. Zato se uvijek rado sjetim najdraže knjige i najdražeg citata: “Bitno je očima nevidljivo”.

Haris Sulejmanagić

Odkrivanje

Odkrivanje novih detaljov, pogledov, obćutkov ob (ponovnem) prebiranju – pa naj bo to knjiga, prostor ali naš jaz...

Ste že kdaj večkrat prebrali knjigo, pesem, misel in ob vsakem prebiranju prebrali drugače? Ste brano dojeli drugače, morda kot nadgradnjo ali pa razširitev prejšnjega branja, novo vprašanje, morda celo kot nasprotje predhodnem branju?

Kaj pa v samem prostoru, ob sprehodu, skozi znan prostor, po ulici, kjer hodite v šolo in na delo že vrsto let, opazite kdaj v nespremenjenem prostoru čisto druge elemente, okrasje, zvoke, odseve, kot v vseh obiskih ali sprehajanju prej? Morda detalj starega kamnitega oboka, ki se spretno staplja z sodobno ulico? Ali pa detalj kljuke, katere obrabljeni izgled kaže nenapisano zgodbo vseh rok, ki so jo prijele in odprle tista vrata? Ali pa svetlobo prazničnih luči, ki vas v vsem vrvežu veselega Decembra opomnijo, da je to tista svetloba, ki nam sije po kratkem zimskem dnevu in vliva upanje v to, da se bodo dnevi kmalu podaljšali? Ali pa odsev sonca na steklu odprtega okna, ki vam posveti ravno v oči, ker gospa v tretjem nadstropju zaliva cvetoče nageljne na okenski polici in je zato okno za spremembo odprto?

Ali pa vonj cvetočih kostanjev, kako je zjutraj nežnejši v hladu in rosi kot pa popoldan, ko v toplem pomladnem zraku in prijetno prevzema okolico ter jo greje s svojim sladkim vonjem? Kaj pa zvok? V jutranji tišini je škripanje starega kolesa glasno slišati po celi ulici, ob popoldanski vožnji pa se ga sploh ne zazna preko klepeta in žvenketanja ob kavarni ali ob igrišču z radostnim čebljanjem otrok med igro in kakšnega klica starša...

Kako izjemno je videti, brati, čutiti – pa naj bo to knjiga, časopis, mesto, travnik ali pa nasmejan obraz ljubljene osebe. Branje je brezmejno in ob enem nepredstavljivo pomembno za stik, razum in nešteto drugega.

v branje priporočam knjigo Jonatan Livingston Galeb, Richard Bach

Katarina Končina

Beseda iz papirja

Kot mladostnik se zavedam, da bi lahko bral veliko več, a mi možgani dajo misliti, da za to preprosto nimam časa. Ko pa ujamem trenutek, v katerem sem željan prebrati besedo s papirja, zelo rad preberem kakšno zbirko novel. Seveda rad preberem tudi kaj od poezije, a ne bolj kot novele. Odkar pa sem na faksu, so mi postale vsëč tudi strokovne knjige, ki razlagajo in upodabljajo področje urbanizma in arhitekture.

Branje je zame neka dejavnost, za katero mislim, da se je mlajši (med katere spadam tudi jaz) ne radi lotijo, saj nam po mojem mnenju predstavlja nek napor in nam ne da nekega občutka tako imenovanega takojšnjega zadovoljstva. Ravno zaradi tega mišljenja sem se odločil, da bi rad začel brati knjige v fizični obliki. Menim tudi, da je branje eno izmed najboljših orodji za širjenje znanja in besednega zaklada.

Trenutno berem knjigo avtorjev Orija Brafmana in Roda A. Beckstorma z naslovom The Starfish And The Spider. Knjiga je “strokovno” branje, ki razlaga razliko, prednosti in slabosti med centraliziranimi in decentraliziranimi sistemi vodenja neke skupnosti. Kot sem že omenil, imam rad strokovne knjige, zato mi je ta do sedaj ena izmed najljubših.

Od knjig, ki pa sem jih prebral kot dodatek k literaturi na faksu, pa mi je vsëč knjiga Kevina Lyncha z naslovom “Podoba mesta”. Tudi ta knjiga je “strokovno” branje, a še vedno je zelo berljiva, saj na meni zelo zanimiv način prikaže mesto kot neko vrsto vizualizacije (kot npr. Lyncheva analiza).

Pisanja, poezije ali proze, se nikoli nisem lotil. Nikoli nisem verjel, da imam dovolj domišljije oziroma misli, ki bi jih rad izlil na papir. Že pri pisanju tega teksta imam manjše težave, saj imam v glavi veliko stvari za povedati, vendar jih ne znam ubesediti in spraviti, v mojem primeru, na ekran.

Blaž Parežnik

Iz moje najljubše knjige

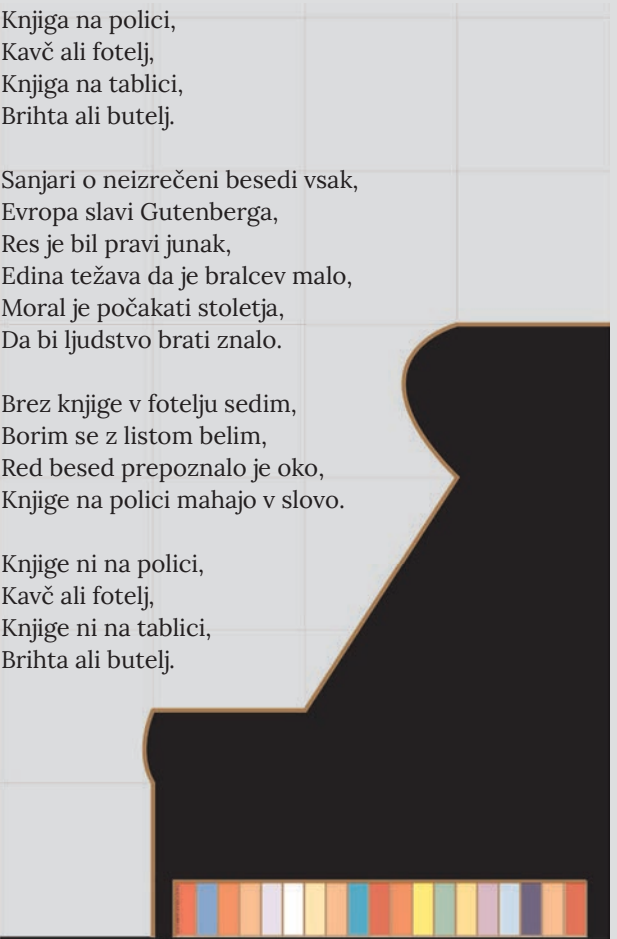
Iz moje najljubše knjige: Kraljična Sapica
Ariana Nikšić, 7 let

Branje pozimi

»Moje branje v zimskem času – ob skodelici čaja«
Ariana Nikšić, 7 let

Kavč ali fotelj

Vladimir Tripković

Abeceda urejanja prostora

“Stanje v prostoru je posledica mnogih posamičnih odločitev, ki morajo biti med sabo dobro usklajene, da prostor deluje, da je lep, dobro vzdrževan in da postane kakovostno bivalno okolje.”¹

V Vrtcu Mladi rod smo že četrto leto zapored vključeni v razvojni projekt OBJEM, katerega glavni cilj je razviti in preizkusiti inovativne pedagoške pristope in strategije, ki bodo pripomogle k celostnemu in kontinuiranemu vertikalnemu razvoju bralne pismenosti otrok. V predšolskem obdobju je posebna pozornost namenjena predvsem razvijanju predopismenjevalnih zmožnosti in zgodnje pismenosti. Največji poudarek je namenjen ustvarjanju pismenega okolja, katerega temeljni cilj je dvig motivacije za branje ter uvajanju gradnikov bralne pismenosti (govor, motiviranost za branje, razumevanje koncepta bralnega gradiva, glasovno zavedanje, besedišče, tekoče branje, razumevanje besedil, tvorjenje besedil in kritično branje).²

Ker je v letošnjem šolskem letu v našem vrtcu prioriteta naloga oz. rdeča nit strokovnega dela trajnostni razvoj³, smo v projektne timu OBJEM poiskali povezovalne vsebine, s katerimi bi letošnjo rdečo nit prepletli s cilji, ki smo si jih zastavili v okviru projekta OBJEM. Okolje oz. prostor je tista povezovalna vsebina, ki nas je najbolj pritegnila. V izobraževanju za trajnostni razvoj ima namreč svojo vlogo (poleg uvajanja novosti pri vzgojno-izobraževalnem delu) tudi prizadevanje za dvig kakovosti učnih prostorov, igralnic in igrišč.

Lepo urejen učni prostor oz. spodbudno učno okolje nas nagovarja in usmerja naše delovanje in počutje ter nas motivira. Vzpodbudno in bogato simbolno učno okolje je eden izmed temeljev za dvig motivacije za branje, zato smo se v okviru projekta OBJEM odločili, da se bomo (poleg vseh ostalih dejavnikov, ki spodbujajo razvoj bralne pismenosti), še posebej posvetili urejanju prostora kot pomembnemu elementu, ki otroke nagovarja in motivira za branje ter spodbuja dvig ravni bralne pismenosti otrok. V vrtcu smo poiskali zaprašene, založene in neizkoriščene kotičke in se odločili, da jih bomo spremenili v prijetne majhne “dnevne sobice” vrtca, kjer se bodo otrokom knjige ponujale kar same in kjer bodo otroci skozi igro postopoma in spontano vstopali v simbolni svet črk, števil in pravičnih bitij.

Branje je čudovito avtomatizirano dejanje uma. Branje je nekaj, česar se moramo naučiti, ni genetsko pridobljeno – naša možganska vezja moramo navaditi in jih usposobiti za te spretnosti. Branje spremeni tudi naš način razmišljanja, zato je zelo pomembno, na kakšen način se učimo brati in na kakšen način kot odrasli bralci beremo. Vzpon digitalne tehnologije je pripeljal do razmisleka o tem, kaj se spreminja v človekovem načinu razmišljanja, branju in pojmovanju sveta. Pokazala se je potreba po paradigmatiskih spremembah. Številne raziskave potrjujejo, da smo danes priča zelo velikim spremembam na področju bralnega sloga. Digitalni svet nas sili v hitro, razdrobljeno, krčevito in površinsko branje, otroci so deležni dinamičnih, dražljajsko zelo intenzivnih vsebin, ki jim onemogočajo, da bi dojemali oz. poslušali vsebine v ritmu, ki bi omogočal, da se v njihovi notranjosti vzpostavi nek notranji prostor, ki bi omogočal, da se njihova misel usidra, da se upočasnijo, da se ustvari možnost za vzpostavitev notranje refleksije – dialoga, ki bi omogočal, da bi prebrano res podoživeli in širili notranji prostor za razmislek.⁴

Najnovejša spoznanja o tem, kako branje širi naše umske, kognitivne in čustvene sposobnosti, je spoznanje o tem, da je ravno branje tisto, ki pelje našo celotno družbo v razvoj in potrjuje tezo,

da naša civilizacija temelji na pismenosti in da je ravno zgodnje otroško obdobje tisto, ki postavlja odločilne temelje za kasnejše dobre bralce.

Članice projektne skupine OBJEM smo si prav zaradi tega dejstva zastavile cilj, da v vseh enotah Vrtca Mladi rod poiščemo in ustvarimo majhne knjižno-jezikovne kotičke, ki bodo spodbujevalci branja in pestrega (jezikovnega) dogajanja v vrtcu. S skupnimi močmi bomo ustvarili mirne kotičke, kjer branje ne bo potekalo na način, na katerega nas navaja naš sodobni digitalni svet, pač pa bomo v teh oazah miru – prijetnih vrtčevskih dnevni sobah spodbujali branje, ki bo omogočalo poglobljeno potapljanje v zgodbe in raziskovanje skritih kotičkov lastne domišljije.

V projektne timu OBJEM in kolektivu Vrtca Mladi rod smo kritično razmišljati o prostorih, ki so nam na voljo za prenovu in ponovno uporabo ter o možnostih, da sami vplivamo na to, v kakšnem prostoru in okolju želimo delovati. Prav tako smo se zavedali, da kot javno-izobraževalna ustanova prevzemamo velik delež odgovornosti, saj s svojim delom in zgledom, urejanjem prostora in praksami zrcalimo vrednote družbe in prispevamo k razvoju skupnosti.

Tako so vzklili naslednji idejni načrti: knjižni kotički, bralni kotički, bralni kotički na igrišču vrtca, jezikovni kotički, knjigobežnice pri vseh vhodnih vratih vrtca ter različna vrtčevska dekoracija, ki vabi k branju itd.

Pri našem izzivu, kako izkoristiti neuporabljene in neizkoriščene vrtčevske kotičke, nas je vodila misel, kako s kakovostno prenovu ali dodano vrednostjo obstoječega prostora doseči več in bolje. Naši bralni kotički so (bodo) dokaz, da ni potrebno in nujno graditi več in novo, pač pa lahko z temeljitim premislekom maksimalno izkoristimo in nadgradimo obstoječe.

Članice projektne tima smo najprej opazovale, spraševale, po spletu in v strokovni literaturi ugotavljale, kaj je že znanega, iskale primere dobre prakse, ki so nas navdušili. Prav slednji so nas prepričali, da bo uspelo tudi nam, zavedajoč se seveda, da vsako nalogo in rešitve vedno oblikujejo različni ljudje, prostor in problemi.

V enoti Vetrnica smo brez večjih težav in z veliko začetnega znanja že zaključili z urejanjem prvega bralnega kotička.

Nadaljujemo z iskanjem najboljših idej za ureditev bralnega kotička v enoti Čira čara. Že nekaj mesecev stopicamo na mestu, ne da bi nam uspelo poiskati rešitev, ki bi nas vse popolnoma navdušila. Članice projekta OBJEM ter kolektiv Vrtca Mladi rod smo zaznali potencial določenega prostora v tej enoti vrtca, vendar opažamo, da nam kljub vsej naši kreativnosti, ustvarjalnosti in dobrim idejam, zmanjka malce arhitekturnega “popra in soli”, da bi sprejeli najboljše možne odločitve, zato smo vzpostavili medinstitucionalno sodelovanje s Fakulteto za arhitekturo ter jih povabili k

Vrtec Mladi rod v Kranju, enota Vetrnica – Bralni kotiček

Cilji naših prostorsko – jezikovnih izzivov, ki jih želimo realizirati so:

- spodbujanje razvoja bralne pismenosti in dvig motivacije za branje,
- vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj ter odgovorno ravnanje s prostorom,
- sprejemanje pozitivnih odločitev, ki vodijo k izboljšanju kakovosti življenja in k dolgoročni okoljski, gospodarski in družbeni blaginji,
- uporabljati ustrezen način komunikacije pri reševanju problemov, organizaciji dela in izvajanju posameznih nalog,
- prikazati, kako otrokom približati razumevanje trajnostnega razvoja za odgovorno ravnanje s prostorom in
- prikazati, kako otrokom nazorno predstaviti posledice načrtovanega razvoja dejavnosti v prostoru.

sodelovanju. Trenutno smo v fazi oblikovanja okvirja za usklajevanje različnih interesov v prostoru, saj so se v kolektivu vrtca pojavili različni interesi posameznikov, kakor tudi določene fizične omejitve v prostoru. Popolnoma se strinjamo s trditvijo Maje Simoneti, da so naloge iz urejanja prostora lahko zelo “stvarne in vsakdanje, predvsem pa vedno znova unikatne in zanimive za vse udeležence.”⁵ Verjamemo, da se bodo s vključitvijo študentov arhitekture, razsežnosti naših kotičkov občutno povečale. “Urejanje prostora v celoti ponuja res veliko možnosti za praktično pridobivanje znanja, ki lahko prav v vsaki skupini, pridobi povsem samosvoje razsežnosti.”⁶

Vrtec Mladi rod v Kranju, enota Čira Čara - Mimobežnica

Neizkoriščene koticke smo poiskali skoraj v vsaki enoti Vrtca Mladi rod. Pred nami so številni izzivi in zanimive urice ob skupnem urejanju in iskanju najboljših rešitev. Med samim procesom načrtovanja smo zaznali, da o urejanju prostora ne vemo dovolj, zato se strinjamo tudi s trditvijo: "Zato, da bi lahko sprejemali najboljše možne odločitve, da bi razumeli urejanje prostora in svojo vlogo v prostorskem razvoju, svoje pravice in dolžnosti, predvsem pa tudi, da bi prepoznali svoje razvojne priložnosti, moramo o urejanju prostora in zakonitostih prostorskega razvoja vsi vedeti več. Zato, da bi lahko delovali kot odgovorni posamezniki, potrebujemo uporabno znanje za sodelovanje, odločanje in delovanje v urejanju prostora."⁷

Učenje o urejanju prostora smo prepoznali kot pomembno priložnost za to, da učinkovito podpremo prehod družbe v trajnostni razvoj, zato sem nam zdi še posebej pomembno, da o urejanju prostora danes seznanjamo že otroke v vrtcih. Naloge iz urejanja prostora so odlična priložnost za izobraževanje za trajnostni razvoj. "Da bi razumeli vse te razsežnosti prostorskega razvoja je dobro, če dobimo že v zgodnjem otroštvu priložnosti za vaje iz trajnostnega prostorskega razvoja,"⁸ zato v načrtovanje koticikov vključujemo tudi otroke, jim skušamo približati razumevanje trajnostnega razvoja za odgovorno ravnanje s prostorom ter jim nazorno predstavljamo posledice načrtovanega razvoja dejavnosti v prostoru.

V Vrtcu Mladi rod smo sprejeli izziv in združili prizadevanje za kakovosten in urejen delovno-učni prostor (po načelih trajnostnega razvoja), ki bo otroke motiviral za branje in spodbudno vplival na razvoj bralne pismenosti otrok. Bistven del tega procesa vidimo predvsem v izobraževanju in ozaveščanju, ki bo preko vzgojiteljev in otrok, dosegel tudi starše in druge vključene posameznike in skupine.

Verjamemo, da bomo glede na naše pozitivne izkušnje – nova znanja in veščine, ki smo jih pridobili (in jih še pridobivamo) tekom našega projekta s področja urejanja prostora, našli še mnogo priložnosti za učenje skozi različne projektne naloge s področja urejanja prostora (po načelih trajnostnega razvoja seveda). V bodoče si želimo več pomoči pri naših projektih – pomoči v obliki usposabljanj, ki bi prispevala k razvoju našega znanja in veščin pri

otrocih v različnih starostnih obdobjih. Želimo si medsebojnega sodelovanja in obogatitev našega dela s strani različnih institucij, ki bi naše razumevanje vsebin s področja urejanja prostora, poglobila in osvetila iz različnih perspektiv.

V našem kolektivu smo z navdušenjem sprejeli urejanje in oblikovanje naših delovnih in učnih prostorov po načelih trajnostnega razvoja. Kljub številnim izzivom, s katerimi se srečujemo, nadvse uživamo v zastavljenih nalogah v okviru urejanja prostora, ki jih združujemo tudi s cilji projekta OBJEM. Naša izkušnja z med predmetnim povezovanjem znanj in veščin z raznih področij je v naše delo vnesla val svežine in v nas vzbudila dodatno aktivnost in inovativnost.

Če se čisto na koncu vrnem na začetek, naj še enkrat poudarim, da je prostorski razvoj v našem vrtcu res predmet naših prostorskih načrtov in premislekov, vendar bodo predvsem otroci in strokovni delavci (in seveda tudi starši s knjigobežnicami) v resnici tisti, ki bodo v teh koticčkih, ki so namenjeni spodbujanju branja in razvoju bralne pismenosti, vsak dan sproti na novo oblikovali te prostore in jih razvijali naprej. "S svojim ravnanjem namreč ves čas po malem vplivamo na stanje in spreminjanje prostora."⁹

Lidija Stermecki,
vodja projekta OBJEM v Vrtcu Mladi rod

Reference:

¹ Zavodnik Lamovšek, A. in Fikfak, A. (2010). Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju, str. 9.

² Povzeto po: Kerndl, M. in drugi. (2018). Bralna pismenost z gradniki in opisi dosežkov. Delovno gradivo projekta OBJEM. ZRSŠ

³ Od posameznikov ta paradigma zahteva predvsem odrekanje posegom, dobrinam in praksam, ki ne vzdržijo trajnostne presoje. Odločitev za trajnostni razvoj slehernemu med nami nalaga, da prevzame del odgovornosti za skupno dobro danes in jutri.

⁴ Povzeto po: <https://4d.rtvsl.si/arhiv/kulturni-fokus/174770889?fbclid=IwAR15r-09yAlTjYneofgS73wyrxdFPHPOC7wZMiyFjNofTmBIEU-ohzhk0Fg>

⁵ Zavodnik Lamovšek, A. in Fikfak, A. (2010). Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju, str. 6.

⁶ Zavodnik Lamovšek, A. in Fikfak, A. (2010). Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju, str. 6.

⁷ Zavodnik Lamovšek, A. in Fikfak, A. (2010). Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju, str. 9.

⁸ Zavodnik Lamovšek, A. in Fikfak, A. (2010). Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju, str. 9.

⁹ Zavodnik Lamovšek, A. in Fikfak, A. (2010). Urejanje prostora: vaje za sodelovanje v trajnostnem prostorskem razvoju, str. 9.

Nekaj vprašanj smo zastavili tudi otrokom ...

Ali rad/a bereš in zakaj?

Ful berem knjige, ker so mi všeč. Beremo, da izve-mo nove stvari, da so dinozavri izumrli.

- deček S., 4 leta

Sej ne znam brati! Jaz listam knjige, jih samo gle-dam. Tati in mami mi prebereta pravljico. Najbolj všeč mi je tista dolga knjiga.

- deček M., 4 leta

Rada berem knjige.

- deklica E., 4 leta

Knjige so mi všeč. ker imajo lepe slikice. Rada ber-em pesmice.

- deklica S., 4 leta

Zelo rad berem knjige, ampak še ne znam brati.

- deček N., 4 leta

Najljubša knjiga?

Najljubša knjiga je o dinozavrih, ker so mi všeč.

- deček S., 4 leta

Moja najljubša knjiga je Zverjasec.

- deklica E., 4 leta

Moja najljubša knjiga je Zlatolaska in trije medvedi.

- deklica S., 4 leta

Zakaj sploh beremo?

V knjigah je veliko zanimivih sličic notri. Beremo tudi pisma.

- deček S., 4 leta

Zato, da se kaj naučimo.

- deklica S., 4 leta

Knjige gledam, da dobro vidim in se dobro poču-tim.

- deček N., 4 leta

Ali beremo samo z očmi?

Beremo tudi iz ust.

- deček S., 4 leta

Doma sem poizkusila brati brez luči. Lahko sem brala brez luči. Beremo lahko s svetilko.

- deklica S., 4 leta

Knjige brati je za oči dobro.

- deček N., 4 leta

Ali radi poslušate, ko vam beremo pravljice?

DA. (vsi!)

Katere knjige radi berete, katere zgodbe radi poslušate?

Knjige o dinozavrih, o metuljčkih, o avtomobilih, o živalih.

Katera pravljica vam je bila zelo všeč?

Mali indijanček, Padajoči sneg, Bobek in barčica, Šapa se predstavi, Prijatelji.

Kaj pa vaši starši berejo?

Knjige za velike, časopise, revije.

Moj oči bere kakšne so kosti, nekaj o kosteh. (očka je zdravnik)

Moja mami bere kaj bo zaigrala na kitaro. (note) Delavci berejo kaj bodo zgradili. (tukaj so mislili na načrte)

Kaj še beremo v vrtcu?

Leksikone in cicidoje.

Kako pa beremo?

Z očmi in očali.

Branje v mestu

Spokojni bralni kotički v urbanem prostoru

Prostori, kjer beremo. Kaj si predstavljamo pod tem stavkom? Kaj nam pade na pamet, kateri prostor, kjer se lahko zatopimo v zanimivo tematiko knjige, kjer čas mine v trenutku in kjer strani knjige nezadržno obračamo k razpletu zgodbe. Odgovor bi bil nekakšen spokojen kotiček, kjer nas nihče ne moti in kjer lahko uživamo v kvalitetnem branju. Največkrat je to v zavetju svojih domov. Pozimi v fotelju ob toplem kaminu, poleti v viseči mreži v zasebnosti zelenega vrta. Vendar, če gremo še bolj konkretno; kje natanko se ta kotiček nahaja odprtem urbanem prostoru?

Če bi prenesli zavetje svojih domov v urbano okolje, bi bilo smotno izbrati zelene parkovne površine, ki predstavljajo okolje, kjer lahko uživamo v naravi, v petju ptic, sedimo na klopici pod košatim drevesom, ležimo na travi, ko popoldansko sonce sije na nas. Čeprav sam redkokdaj izkoristim te pogoje za branje, ob pisanju tega tovrstna izkušnja vzbuja v meni izredno zanimanje. Ob prej navedenih pogojih si predstavljam, da se lahko popolnoma in brez motenj zatopim v knjigo. Obenem nas tako okolje že samo po sebi spodbuja k tovrstnim dejavnostim, kjer se lahko sprosimo in ob katerih življenje teče počasneje. Predvsem v nasprotju z bolj natrpanimi urbanimi predeli, kjer se vsem mudi in ni svežega zraka, le izpušni plini ter prevelike množice avtomobilov.

Pomembno je torej, da se zavzemamo za čim več zelenih parkovnih površin. Ko sem v prejšnjem odstavku opisoval prostor za branje, sem imel v mislih velike parkovne površine, z velikimi tratami za sončenje ob pomladnih dneh in starimi košatimi drevesi, ki dajejo prepotrebno senco v poletnih dneh. Prav tako ne sme manjkati obilo lesenih klopi, ki nudijo udoben način branja. Izpostaviti velja tudi majhne parke oziroma zelene površine v velikosti urbanega bloka. Tudi ti, tako kot veliki parki, igrajo pomembno vlogo. Predstavljajo majhen, a pomemben kotiček sprostitev za prebivalce tega predela, prav tako pa znižujejo temperaturo mesta in zmanjšujejo hrup. Zaradi navedenih dejavnikov je ključnega pomena vzpostavitev sistemov teh parkov, ki naj se navezujejo drug na drugega in posledično ustvarjajo zelene koridorje.

V današnjih časih prepogosto pustimo, da čas prehitro mine. Zato se moramo za trenutek ustaviti, užiti dan, prebrati kakšno knjigo, zaradi katere bomo bolj razgledani in mirnejši. Na tem mestu pridejo v veljavo mirni zeleni kotički v mestih, ki nas prepričajo, da jih uporabljamo tudi za branje.

Anže Veber

Ilustracija: Anže Veber

Berem v odprtem urbanem prostoru

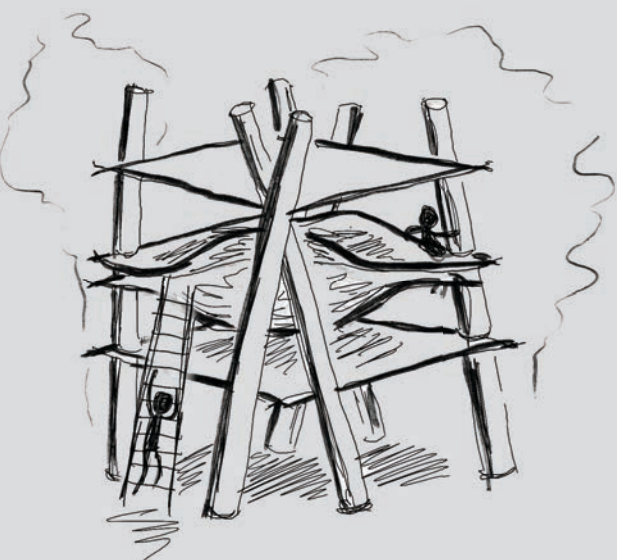
Branje v odprtem urbanem prostoru je zahtevno. Moti nas lahko hrup, nadlegujejo nas lahko živali in mimoidoči, za povrh pa nam mora biti naklonjeno še vreme. To ne pomeni, da v mestu ne beremo – nasprotno, ves čas beremo: s telefonov, ko čakamo na avtobusni postaji, z reklamnih plakatov in prometnih znakov. Prav zaradi toliko berljivih reči, je brati knjigo ali revijo včasih še toliko težje. Pomaga nam lahko le splošno vzdušje. V parku, kjer tudi ostali ljudje berejo, lahko kdaj najdemo kakšen zaslon, košček sence in udobno klop, kar nas spodbudi k branju.

Ugodna kombinacija vseh naštetih faktorjev je tako redka, da je branje v odprtem urbanem prostoru brez ustrezne opreme zelo neobičajno. V Ljubljani sicer obstaja nekaj prostorov, ki so bili načrtovani z mislijo na branje. Eden izmed takih je sicer fizično zaprta, a vizualno odprta avla Cankarjevega doma. Tudi čakalnice v bolnišnicah ali zdravstvenih domovih so narejene za branje, nekatere, na primer v Kliničnem centru, se raztezajo v zunanji javni prostor, kjer lahko najdemo nekaj udobnih kotičkov. Bežigrajski park Navje pa je bil prvi pravi bralni park v Ljubljani, kjer so knjige narekovale obliko javnega prostora. Pokrite enodelne klopi z neskončnim naslanjalom so brez dvoma najboljši prostor za branje v parku.

Rečemo lahko torej, da park po meri bralca vsebuje udobno klop, ki omogoča več bralnih položajev, zastor ali zaslon ter nenazadnje streho za zaščito pred dežjem. Tudi umik pred mimoidočimi, njihovimi psi in nikogaršnjimi golobi je dobrodošel. Pomemben pa je tudi umik od ostalih besedil, ki bi pozornost odtegovala knjigam. Idealen bralni prostor je zato umaknjen v park, stran od hrupa ceste. Odpira se proti nebu, zapira se navznoter, da obiskovalcu krije hrbet, ko je ta obrnjen proti zelenju. Zelenje je najboljše ozadje branja. Če nas knjiga preveč posrka vase, se razgledamo po okolici, če se nam ne zdi zanimiva, nas ozadje miri in ne vpada v okvir knjige. Le sence dreves, ki rade poplesujejo po listih, je treba ukrotiti s streho, veter, ki jih goni, pa mora imeti prosto pot, da nas hladi med branjem.

Ko splezamo na strukturo in se naslonimo na stebre ter izbokline lesenih etaž, postane prostor okrog nas kulisa, kjer lahko knjiga breztežno lebdi, dokler ne sproži stanja zamaknjenosti, v kateri neobremenjeno uživamo v delčkih urbane narave.

Anna Turina in Pavel Lipovšek

Skica: Anna Turina in Pavel Lipovšek
Razmislek o zasnovi ambienta za branje

Kako sem vzljubil branje?

V osnovni šoli in gimnaziji sem se vedno izmikal branju daljših knjig. Nikoli nisem sam od sebe vzel kakšno knjigo in jo z veseljem prebral. Vse knjige, ki sem jih prebral, so bile obveza pri predmetih v šoli in tako je bilo vse do konca gimnazije. Nato pa sem se med poletnimi počitnicami odločil, da bom prebral knjigo o investiranju, saj me finance ter investiranje, poleg arhitekture in urbanizma, izredno zanimajo. Preko spleta sem si naročil knjigo Danie-la Kahnemana “Thinking, Fast and Slow”. Od takrat se je moj pogled na branje popolnoma spremenil. Ugotovil sem, da je branje izredno dobro porabljen čas, če bereš o tistem, kar ti je všeč. V gimnaziji so nas vedno forsirali z vnaprej določenimi knjigami, ki večini dijakom niso bile všeč. Zaradi tega jih je veliko, vključno z mano, dobilo odpor do branja knjig, češ da je branje knjig stran vržen čas, ki ne moreš dobiti nazaj. V resnici je branje lahko izredno poučno in sproščujoče, saj se možgani odklopijo, ter iz resničnega sveta popeljejo v imaginarni svet, kjer si lahko glavne like v knjigah predstavljaš na povsem svoj unikaten način. Poleg tega pa ti knjige nudijo veliko novega znanja, preko katerega lahko na svet in življenje na sploh začneš gledati s popolnoma drugačnega vidika, saj osvojiš informacije, katerih v izobraževalnih ustanovah ne učiš. Že samo ena dobra knjiga ti lahko življenje spremeni na boljše, tako kot ga je meni spremenila omenjena knjiga “Thinking, Fast and Slow”. Verjetno bi še danes imel odpor do knjig, če se tistega poletja ne bi odločil, da bom prebral knjigo o temi, ki me veseli.

Nejc Razponik

Zakaj sploh beremo? Ali beremo z očmi?

Branje je zelo pomembno, saj nas spremlja praktično na vsakem koraku v življenju. Je dejavnost, ki nas spremlja iz otroštva in do konca življenja. Je miselni proces, ki nam pomaga spoznavati nove dimenzije, razmišljanja in širiti obzorja. Branje je prav tako pomembno za širjenje besednega zaklada in krepitev uma. Med branjem lahko pozabimo na osebne težave, se sprostimo in osredotočimo na dogajanje v knjigi. Branje nam omogoča pobeg pred realnostjo in težavami. Vsak posameznik pri branju doživlja drugačne občutke, torej vsak bere iz svojih razlogov.

Knjig ne beremo samo z očmi, temveč tudi z umom. Med branjem namreč močno krepimo svojo domišljijo in si širimo splošno razgledanost. Dobre knjige nas popeljejo v fantazijske, realne kraje ali druga časovna obdobja, ki jih sicer še nikoli nismo obiskali in doživeli. V sebi imamo zakladnico misli in potencialov, ki se jim lahko s pomočjo branja približamo.

Poznamo tudi druge načine branja, kot so avdio knjige. Avdio knjig ne beremo z očmi, temveč jih le poslušamo. Osebnostno mi ta način branja ne odgovarja, saj sem mnenja, da doživljamo knjige drugače, če jih fizično držimo v roki.

V zadnjem času se je branje knjig zmanjšalo predvsem zaradi spleta, kjer je možno najti informacije v vsakem trenutku. Za mladostnike bi bilo bistveno bolje, da bi več brali in porabili manj časa za družbena omrežja.

Prepričana sem, da moramo branje spodbujati že pri najmlajših generacijah.

Lana Bavcon

Nevih​ta misli

Mestni vrvež in hiter tempo življenja ljudem ne da možnosti, da bi prisluhnili sebi, se za trenutek ustavili in zazrli vase. Opravki, služba, družina, prijatelji, želje, potrebe jemljejo pozornost danemu trenutku, mimoidoče ljudi zato zaznamujejo zaskrbljeni, odtujeni in zamišljeni obrazi.

Ustavi se! Predstavlja​j si moment, ko najdeš prijeten kotichek v predelu mesta, zazreš se v mirne ljudi, ki poležavajo pod krošnjami dreves in si s knjigo v roki z zadovoljnimi obrazi upajo sanjati svojo notranjo zgodbo. Prisluhni zvoku pojočih ptic, žuborenju vodnega toka reke, začuti veter, ki te povabi, da se jim pridružiš.

Zakaj brati? Knjige odpirajo nova spoznanja, razmišljanja, spodbujajo kritičen pogled, dajejo izkušnje, znanje, ki na poti spoznavanja sebe vzpostavljajo ravnovesje med srcem in mislijo, ter so hrana za dušo. Branje izboljšuje koncentracijo, uri spomin, več​a besedni zaklad, krepi empatijo, s katero se lažje vživiš v misli in čustva druge osebe, krepi domišljijo,...

Branje je kognitivni proces višjega reda, ki vkl-

jučuje več različnih procesov, od prepoznavanja vzorcev, do bralnega razumevanja in tvorjenja jezika. Proces v naših možganih vzpostavlja veliko omrežje, ogromno dejstev in znanj se prepleta, zato lahko rečemo, da gre pri branju za eno težjih stvari, ki se jih človeško bitje nauči. Branje, kot zakladnica informacij nas spremlja v vsakem trenutku v najbolj različnih načinih in oblikah, tako aktivno branje knjig, kot tudi pasivno branje - poslušanje branih knjig. Pismenost in komunikacija sta glavna zobnika v kolesu, ki poganjata notranji in zunanji svet posameznika. Vsak piše svojo zgodbo, nekateri bolj pogumni si jo upajo deliti z ostalimi. S tem dajejo priložnost, tolažbo, sanje, uteho, spodbudo, lepši pogled na situacijo, kar pripomore k lažjemu soočenju z življenjskimi ovirami. Ce vzamemo za primer poezijo, vsak citat, ki ga preberemo, se v naših mislih sproži doživljanje v povezavi z našimi izkušnjami, ko beremo v različnih obdobjih življenja in v različnih duševnih stanjih, nam lahko vsakič dajo nek nov občutek, asociacijo ali nam pomaga prestati kakšen močan čustven trenutek.

Poglobi se vase, poišči sebi prijetno okolico, naj misli preglasijo zunanji svet. V roke vzami dobro knjigo in se prepusti potovanju!

priporočilo:
Rupi Kaur - HOME BODY
Yung Pueblo - CLARITY & CONNECTION

Manca Brinar in Ajda Pršina

Ilustracija: Manca Brinar in Ajda Pršina

Mesta, zgrajena iz besed

Branje ima ogromen vpliv na človekovo življenje. Z branjem se razvijamo, širimo besedni zaklad, preprečujemo osamljenost, rešujemo probleme in... gradimo. Vsak, ki bere, podzavestno postane arhitekt ali urbanist, saj njegova domišljija gradi svet, ki morda sploh ne obstaja.

Pogosto si veliko lažje predstavljamo glavne junake, saj jih avtorji bolje opišejo, medtem ko se mora pri stranskih osebah naša domišljija bolj potruditi. Kako pa opisati nekaj tako velikega, kot je celotno mesto? Z manjšimi detajli, ki jih avtor opiše, se v naši glavi gradi slika ulice po kateri teče glavni junak, slika slaščičarne, v kateri liže sladoled in slika mogočnih stolpnic, ki ga obkrožajo. Če se ozremo nazaj na vse prebrane knjige in pomislimo, da bi vsa naša domišljijska mesta res obstajala, bi potrebovali še vsaj par Zemelj zraven. Ob poslušanju in branju prvih pravljič smo gradili gradove s čudovitimi princesami in sanjskimi princ​i, nato smo v najstniških letih ustvarjali fantazijska mesta z vam-

pirji in volkodlaki, nato pa počasi začeli prebirati romane, ki nas odpeljejo v daljne kraje in z močjo domišljije se v neskončnost sprehajamo po ulicah Barcelone ali New Yorka.

Mesta, ki jih vidimo v glavi so pogosto kolaž izkušenj, potovanj in mest ki smo jih obiskali, pogosto pa večino dela opravi kar domišljija sama, saj v stavbe umesti detajle, ki jih knjiga sploh ne opisuje. Zgradimo mesta, ki jih nismo videli niti v znanstveno fantastičnih filmih, kaj šele da bi jih obiskali. Ne obstajajo konkretne reference, iz katerih bi črpali, in ničkolikokrat se zgodi, da po prebrani knjigi pogledamo še istoimenski film in smo presenečeni, včasih celo razočarani, ko vidimo upodobitve krajev in stavb, ki so imela v naši glavi popolnoma drugačno obliko. Pri tem ni pravilne in napačne predstave, saj lahko sto ljudi prebere isto knjigo, z istimi opisi, pri tem pa bo v glavah nastalo sto različnih mest.

Vse to posredno pomeni, da je v vsakemu izmed

nas malo arhitekta, tako v avtorju knjige, ki bralce spodbudi v kreiranje mest, kot v bralcih, ki mu bolj ali manj ubogljivo sledijo in se skupaj z njim sprehajajo po promenadi ob morju, občudujejo mogočne stavbe in vonjajo sveže pokošeno travo v parku z velikimi drevesi.

Tea Es in Anja Štros

Ilustracija: Tea Es in Anja Štros

Europe Readr

Delavnica Europe Readr je potekala v okviru promocije predsedovanje Slovenije Evropski Uniji, kjer je osrednjega pomena digitalna platforma Europe Readr z izborom evropske literature. Vključena so dela iz vseh držav članic EU in v vseh 24 uradnih jezikih.

V okviru delavnice je nastala ideja prostorske umetniške inštalacije, ki sledi glavnemu konceptu digitalne platforme Europe Readr v povezavi z idejo knjižnice pod krošnjami. Umetniška inštalacija 'Moja bralna soba' v obliki paviljona je namenjena branju fizičnih in digitalnih knjig preko platforme. Opremljena je s policami za knjige, QR kodami za dostop do Europe Readr platforme, sedišči in odejami za poležavanje in branje na travi.

Pri ustvarjanju so v procesu 'učenja skozi delo' sodelovali študentje z različnih področij prostorskih, umetniških in tehničnih študijev. S soustvarjanjem odprtih urbanih prostorov so želeli pospešiti trajno zavedanje kakovosti življenja, ki presega potrošnjo in potrošniški tempo, da bi spodbudili potrebo po branju in pridobitvi znanja, ter obenem povečali dostopnost branja in mirnih bralnih kotichekov.

Vizualizacija »Moja bralna soba«

TEAM SLOVENIJA
Univerza v Ljubljani (UL), mentorji:
UL, Fakulteta za arhitekturo (FA): izr. prof. dr. Alenka Fikfak, asist. Janez Grom, asist. Kristijan Lavtižar, doc. dr. David Koren; zunanji sodelavci: Marko Lazič, Aleš Švigelj, Jan Barič
UL, Fakulteta za elektrotehniko (FE): prof. dr. Grega Bizjak, Lanlan Wei, doc. dr. Matej Bernard Kobav
Urbanistični inštitut RS (UIRS): doc. dr. Matej Nikšič
UL, Biotehniška fakulteta (BF): izr. prof. dr. Manja Kitek Kuzman
UL, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo (FGG): asist. dr. Gašper Mrak
Šolski center Nova Gorica, Učno izdelovalni laboratorij: Uroš Polanc
Sodelujoči študentje: Nina Beganović, Leon Rus, Manca Gjura Godec, Liza Štandeker, Tisa Lozej, Tadej Gregorič, Lovro Pinter, Vladimir Tripković, Laura Fontana, Anže Lopatič, Matija Kunstelj, Alexander Simić, Gašper Luka Pevec, Jure Polanc, Jernej Malik, Blaž Parežnik, Kaja Žnidaršič, Mara Vogrinec, Korina Kuzmić, Katarina Končina, Tajda Hladnik, Lara Zalokar, Tilen Fikfak Peršak

Časopis

Naslov: Palindrom

Urednice: Korina Kuzmić, Mara Vogrinec, Lara Zalokar, Kaja Žnidaršič

Oblikovanje in naslovnica: Kaja Žnidaršič

Založila: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo

Leto: 2021

Številka: 1